

פרק 2 מיסוי היחיד

נכתב ונערך על ידי עינת מליאר, יועצת מס וארז גואטה, יועץ מס

תוכן עניינים

עמוד

..... חישובי מס הכנסה בשנת המס 2017	2.1
..... חישוב נפרד להכנסות בני זוג שחל עליהן פטור ממס	2.2
..... חישוב נפרד בגין מס שבח שנוצר לבת הזוג - עמ"ה 6/97 ניר יוסף נ' פ"ש נתניה	2.3
..... פריסה וחלוקה של הכנסה למספר שנים	2.4
..... 2.4.1 הכנסות אחרות - סעיף 3(ט)2 לפקודת מס הכנסה	
..... 2.4.2 פריסת דמי-מפתח או פרמיה לפי סעיף 2(6) לפקודה (סעיף 8 לפקודה)	
..... 2.4.3 הכנסה ממכירת פטנט, מדגם או זכות יוצרים (סעיף 8 לפקודה)	
..... 2.4.4 פריסת הכנסה של עובד - הפרשי שכר, דמי פדיון חופשה, מענק פרישה, היוון קיצבה (סעיף 8 לפקודה)	
..... 2.4.5 פסקי דין בקשר לסעיף 8(ג)	
..... 2.4.5.1 פריסת מענק פרישה לשנים הבאות תוך ניצול פטור לנכה - ע"א 8958/07 ועמ"ה 1017/06 שרל שבטון נ' פ"ש ת"א 5	
..... 2.4.5.2 אלמנתו של נכה שהכנסותיו ממענק פרישה נפרסו-אינה זכאית לפטור לנכה - ע"מ 23004/10 סוניה פורת נ' פ"ש כפר סבא	
..... הכנסה מיגיעה אישית	2.5
..... פטור יחסי ממס לחלק מהשנה לעיוור ונכה	2.6
..... פטור ממס על דמי שכירות שמקבל קשיש	2.7
..... פטור ממס על קיצבה על פי הסכם עזבון בחיים	2.8
..... פטור ממס על הכנסה ממלגה שניתנה לסטודנט או לחוקר	2.9
..... מיסוי הכנסות מדמי שכירות של דירת מגורים	2.10
..... 2.10.1 פטור ממס	
..... 2.10.2 מס מחזור בשיעור מוקטן של 10% על הכנסת יחיד מדמי שכירות	
..... 2.10.3 הכנסות מדמי שכירות מחוץ לישראל	
..... עבודה בחלק מהשנה	2.11
..... ניכוי או זיכוי עבור תשלומים לקופות גמל	2.12
..... זיכוי עבור תרומות	2.13
..... בקשה להחזר מס	2.14

תוכן עניינים (המשך)

.....	2.15	חישוב נפרד לבני זוג שמקור הכנסתם אחד
.....	2.15.1	סקירת השינויים בעקבות תיקון 199 לפקודה
.....	2.15.2	חישוב נפרד בקיבוצים ובמושבים שיתופיים
.....	2.15.3	קיזוז הפסדים בין בני זוג בחישוב נפרד (עמ"ה 9025/06 חנה בן אליהו נ' פ"ש י-ם 1)
.....	2.16	זיכוי בחישוב נפרד - חוק לתיקון פקודת מס הכנסה
.....	2.17	הטבה בגין עבודה במשמרות
.....	2.18	הנחות במס על פי יישוב מגורים
.....	2.19	נקודות זיכוי בגין לימודים אקדמאים ולימודי מקצוע
.....	2.20	נקודות זיכוי לחיילים משוחררים
.....	2.21	נקודות זיכוי בעד ילדים
.....	2.21.1	נקודת זיכוי בגין ילדים לבני אותו מין
.....	2.21.2	נקודות זיכוי לפי סעיף 40 לפקודה- משמורת משותפת מלאה של הורים...
.....	2.21.3	זכאות לנקודת זיכוי בגין ילד נטול יכולת
.....	2.21.4	זכאות לנקודות זיכוי בגין ילדים/פעוטות למי שנישא לאלמן/אלמנה
.....	2.22	חוק מס הכנסה שלילי
.....	2.23	דוח עצמאי מקוון
.....	2.24	הטלת עיצום כספי למאחרי וסרבני הגשת דוח שנתי מקוון
.....	2.25	דוח שנתי מקוצר לבעלי עסקים קטנים

בהקשר זה ראה גם:

.....	פרק 3 -	קופות גמל, קרנות השתלמות ופיצויי פיטורין
.....	פרק 13 -	דיבידנד וריבית בשוק ההון
.....	16.3	ניכוי מס במקור משכר המשולם לעובד זר
.....	16.4	היטל על העסקת עובדים זרים
.....	16.8	ניכוי מס במקור מתשלום בשל הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים
.....	17.14	פטור לתושבים חדשים ותושבים חוזרים
.....	17.16	מיסוי בישראל של תושבי חוץ
.....	פרק 24 -	ביטוח לאומי

2. מיסוי היחיד
2.1 חישובי מס הכנסה בשנת המס 2017

תקרות ההכנסה ושיעורי המס בשנת המס 2017

א. הכנסות מיגיעה אישית

שקל חדש	מס מצטבר שקל חדש	הכנסה מצטברת שקל חדש	הכנסה שקל חדש	שיעור מס
עד 6,220	7,464	74,640	עד 74,640	10%
עד 8,920	12,000	107,040	הבאים 32,400	14%
עד 14,320	24,960	171,840	הבאים 64,800	20%
עד 19,900	45,718	238,800	הבאים 66,960	31%
עד 41,410	136,060	496,920	הבאים 258,120	35%
מעל 41,410	203,308	640,000	מעל 496,920	47%
מעל 53,333	-	-	מעל 640,000*	50%

שיעורי המס לעיל חלים על הכנסות הנחשבות כהכנסות מיגיעה אישית (ראה גם סעיף 2.5 להלן) ועל הכנסה חייבת של יחיד, שמלאו לו 60 שנים בשנת המס, אף אם אינה מיגיעה אישית.

ב. הכנסות שאינן מיגיעה אישית

שקל חדש	מס מצטבר שקל חדש	הכנסה מצטברת שקל חדש	הכנסה שקל חדש	שיעור מס
עד 19,900	74,028	238,800	עד 238,800	31%
עד 41,410	164,370	496,920	הבאים 258,120	35%
מעל 41,410	231,618	640,000	מעל 496,920	47%
מעל 53,333	-	-	מעל 640,000*	50%

הכנסות שאינן מיגיעה אישית, בידי מי שטרם מלאו לו 60 שנים בשנת המס אינן כוללות דיבידנדים והכנסות מועדפות שנקבע להן שיעור מס מוגבל.

* כמו כן, במסגרת תיקון 195, נוסף סעיף 121ב לפקודת מס הכנסה ונקבע, בין היתר, כי יחיד יהא חייב במס נוסף בשיעור של 3% (מס יסף), בגין חלק ההכנסה החייבת העולה על סך של 640,000 ש"ח (נכון לשנת המס 2017).

תחולת תיקון 195 הינה מיום 1 בינואר 2013. להלן שיעור מס ההכנסה המרבי המוטל על יחידים הצפוי לשנים 2017-2018 בהתאם לנוסח החוקי התקף של הוראות הפקודה הרלוונטיות נכון למועד כתיבת שורות אלו:

שנת 2017 - 47% (+3% מס יסף מעל סכום של 640,000 ש"ח).
 שנת 2018 - 47% (+3% מס יסף מעל סכום שטרם פורסם).

סכומים ותקרות לשנת 2017:

הסכום בשנת המס 2016 שקל חדש	הסכום החודשי מ- 1.1.17 שקל חדש	הסכום לשנת המס 2017 כולה שקל חדש	פרטים
נקודות זיכוי:			
216	215	-	נקודת זיכוי לחודש
2,592	-	2,580	נקודת זיכוי לשנה (*)
הנחות סוציאליות:			
104,400	-	103,200	1. (א1) "הכנסה מזכה" (לפי סעיפים 47 ו-45א) - לגבי הכנסת עבודה
	8,600		(א2) "הכנסה מזכה" (לפי סעיפים 47 ו-45א) - לגבי הכנסת עבודה
146,400	-	146,400	(ב1) "הכנסה מזכה" (לפי סעיפים 47 ו-45א) - לגבי הכנסות שאינן מעבודה
	12,200	-	(ב2) "הכנסה מזכה" (לפי סעיפים 47 ו-45א) - לגבי הכנסות שאינן מעבודה
261,000	21,500	258,000	- הכנסה נוספת בהתאם לסעיף 47(א)(5)
208,800	17,200	206,400	- תקרת הכנסה בהתאם לסעיף 45א(ה)
2,016	-	2,004	- רצפת התשלום המזערי המזכה בזיכוי של 25%
12,230	-	12,200	2. סכום מענק פרישה פטור [סעיף 9(א7)(א)] - לשנת עבודה
24,480	-	24,000	3. סכום מענק מוות פטור [סעיף 9(א7)(ב)] - לשנת עבודה
12,230	-	12,200	4. סכום מענק מוות לבעלי שליטה בעד שנות מס עד 31.12.1975 - הראוי לניכוי [סעיף 32(9)(ב)] - לשנת עבודה (לסכום זה מתווסף הסכום שבו חוייבו שאירי העובד במס)
12,230	-	12,200	5. הפרשות לפיצויים בשל בעלי שליטה [סעיף 32(9)(א)]
23,660		32,000 או 8.33% מהמשכורת המבוטחת (הנמוך ביניהם)	6. הפרשה לקיצבה בשל בעלי שליטה (סעיף 3(ה3)).
100,560	8,360	100,320	7. "קיצבה מזכה" חודשית כמשמעותה בסעיף 9א(א) - שעד 49% (החל משנת 2016) ממנה פטורים ממש
49,272	4,096	49,152	8. הסכום הפטור כאמור בסעיף 9א(ב)

(*) על פי סעיף 120ב לפקודת מס הכנסה נקבע כי ב-1 בינואר של כל שנת מס יתואמו תקרות ההכנסה, נקודות זיכוי ונקודת קיצבה וכן הנחות סוציאליות לפי שיעור עליית המדד בשנת המס הקודמת.

2.2 חישוב נפרד להכנסות בני זוג שחל עליהן פטור ממס

אשה נשואה תהא זכאית לפטור על הכנסות אשר קבוע להלן פטור ספציפי וזאת ככל שהיא זכאית לחישוב נפרד. אולם כאשר יש לאשה נשואה הכנסות שלגביהן אין היא זכאית לחישוב נפרד, אך תנאי הזכאות לפטור מתקיימים אצלה, נקבע בהוראות החב"ק (קובץ פרשנות של מס הכנסה), כי תיחשב ההכנסה עצמה להכנסה פטורה ממס והפטור יחול גם כאשר נכללת ההכנסה האמורה בהכנסות הבעל.

לעניין זה, יצויין כי בסעיפים שונים בפקודה, ניתן פטור ממס על הכנסות מסויימות של יחיד, כגון:
 (א) סעיף 59(5), עיוור או נכה 100% פטור ממס על הכנסה מיגיעה אישית או על הכנסה שאינה מיגיעה אישית עד לסכומים הנקובים בסעיף זה (ראה הרחבה בסעיף 2.6 להלן).

(ב) פטורים ממס על הכנסות מעסק, הכנסות פסיביות, רווחי הון וסוגי הכנסות נוספים, הניתנים לעולים חדשים ולתושבים חוזרים - בהקשר זה ראה סעיף 17.14 למדריך המס.

(ג) פטור ממס בגין "הכנסת ריבית מזכה" על פקדונות בנקאיים ותוכניות חסכון הניתן לבעלי הכנסות נמוכות ולגמלאים.

ע"מ 10-07-14440 ציון כספי נ' פקיד שומה ירושלים 2

ביום 24 באוקטובר 2012, פורסם פס"ד ע"מ 10-07-14440 ציון כספי נ' פקיד שומה ירושלים 2. בלב המחלוקת עמדה השאלה האם בחישוב מאוחד, זכאי בן הזוג אשר הינו "בן זוג רשום", להנות מפטור כולל על כל הכנסות בני הזוג, עקב העובדה שאשתו נכה הזכאית לפטור לפי סעיף 9(5) לפקודה. בית המשפט המחוזי קבע, כי בן הזוג הרשום הוא הקובע את התכונות של ההכנסה הכוללת ולכן, אם בן הזוג הרשום הינו נכה, כלל ההכנסות פטורות (כאשר הוכח כי מדובר בהכנסה מיגיעה אישית), וכאשר בן הזוג שאינו רשום הינו נכה, מיזוג הכנסתו שלו עם בן הזוג הרשום לא תזכה את ההכנסה כולה בפטור ממש.

ע"מ 12/14174 רפאל ואורנה בן נתן נ' פקיד שומה חדרה

ביום 29 ביוני 2014 פורסם פס"ד בן נתן נ' פ"ש חדרה, שבו נקבע כי הפטור לנכה על הכנסותיו הפסיביות לפי 9(5)ב, אינו חל בנוגע להכנסות בת הזוג שנוקפו להכנסות בן הזוג הנכה בחישוב מאוחד.

על פי עמדת מס הכנסה, הפטור לנכה הינו פטור אישי ותכליתי היא סוציאלית ונועדה לעודד נכים להשתלב בקהילה ולצאת לעבודה וייחוס ההכנסות נועד לצרכי חישוב המס בלבד, ומתבצע לאחר שכל אחד מבני הזוג מקבל את הזיכויים והפטורים האישיים.

בנוסף, עמדת מס הכנסה שקבלת הערעור עלולה לגרום לעיוות בחישוב המס שבהם בן הזוג הרשום אינו נכה ותיצור חוסר שיוויוניות בסעיף ויש לשמור על שוויוניות.

כבוד השופט רון סוקול מבית המשפט המחוזי בחיפה דחה את הערעור וקיבל את עמדת מס הכנסה.

2.3 חישוב נפרד בגין מס שבח שנוצר לבת הזוג - עמ"ה 6/97 ניר יוסף נ' פ"ש נתניה

בלב המחלוקת בין הצדדים עמדה השאלה, מהו דין השבח שנצמח לאישה, בגין נכס מקרקעין שהיה רשום על שמה ואשר נרכש על ידה (לאחר נישואיה), לעניין חישובו במסגרת פקודת מס הכנסה - חישוב נפרד בצמוד להכנסתה או חישוב מאוחד עם הכנסת בעלה. בני הזוג נישאו טרם חקיקתו של חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973.

בית המשפט קבע, כי הרישא לסעיף 48 לחוק מס שבח באה לצמצם את תחומי תחולת הסעיף, כך שלא לכל דבר ועניין יחשב השבח כהכנסה חייבת, אלא רק לגבי שלב קביעת שיעורי המס והזיכויים ממנו. לכן בנסיבות אלה, כאשר מיסוי השבח מתבצע במסגרת חוק מס שבח, הרי שיש לראות באישה כמי שנחשבת ל"חייב במס" בגין השבח שנצמח על נכס בבעלותה וזאת מבלי להיזקק כלל להוראות הפקודה בעניין חישוב המס במאוחד או בנפרד.

2.4 פריסה וחלוקה של הכנסה למספר שנים

להלן מנויות החלופות השונות לפריסת הכנסות למספר שנות מס על פי הוראות פקודת מס הכנסה. בהקשר זה ראה סעיף 11.7 למדריך המס הדין בפריסה ומקדמות רווח הון.

2.4.1 הכנסות אחרות - סעיף 3(ט)2 לפקודת מס הכנסה

פריסת הכנסה למספר שנים מאפשרת ניצול מדרגות מס, נקודות זיכוי וכו' בשנות הפריסה שלא נוצלו. סעיף 3(ט) לפקודה מטיל חבות במס על הפרש בין המחיר ששולם בעד זכות לבין מחירה בפועל. הסעיף חל על עובד, נותן שירותים ובעל שליטה שקיבלו זכות כאמור ומימשו אותה. סעיף 3(ט)2 לפקודה מאפשר לבצע פריסת הכנסה בזו הלשון:

"לפי בקשת הנישום יחושב המס על הפרש במימוש זכות כאמור כאילו היה הכנסה שנתקבלה

בחלקים שנתיים שווים שמספרם כמספר השנים שמיום מתן הזכות ועד למימושה אך לא

יותר משש שנים המסתיימות בשנת המימוש". (ההדגשות אינן במקור).

כלומר, הכנסה ממימוש זכות כאמור, ניתנת ל"פריסה" לאחור עד שנת המימוש במשך תקופת ההחזקה ולא יותר משש שנות מס.

2.4.2 פריסת דמי-מפתח או פרמיה לפי סעיף 2(6) לפקודה (סעיף 8 לפקודה)

על פי סעיף 8(א) לפקודה רשאי נציב מס הכנסה להתיר חלוקת הכנסה מדמי מפתח, פרמיה שהינה דמי השתתפות בהוצאות בנייה וכד', לתקופת חוזה השכירות או לכל תקופה אחרת שתיקבע על ידו. סעיף 8 לפקודה קובע, שהכנסה לפי סעיף 2(6) או 2(7) לפקודה תיכלל בהכנסתו החייבת של הנישום בשנת המס שבה קיבל אותה בפועל, גם אם הינה הכנסה מראש. דהיינו, אפשרויות הפריסה שהיו קיימות לפני תחילת הסעיף דלעיל צומצמו ביותר, בעיקר לגבי הכנסות מדמי מפתח, הנכללות בסעיף 8 לפקודה.

2.4.3 הכנסה ממכירת פטנט, מדגם או זכות יוצרים (סעיף 8 לפקודה)

סעיף 8(ב) לפקודה מאפשר לנציב מס הכנסה לחלק למספר שנים הכנסה שהושגה על ידי ממציא ממכירת פטנט או מדגם, או על ידי יוצר (לדוגמה: מלחין) ממכירת זכות יוצרים - וזאת כדי למנוע הטלת מס בשיעורים גבוהים על הכנסה שהופקה במשך תקופה ארוכה אך התקבלה בשנת מס אחת. סעיף 8(ב) לפקודה מוסיף וקובע שהוראה זו לא תחול על ההכנסה על פי סעיף 2(9) לפקודה - הכנסה שהושגה על ידי ממציא ממכירת פטנט או מדגם או הכנסה שהושגה ממכירת זכות יוצרים על ידי היוצר, אם ההמצאה או היצירה נוצרו שלא בתחום עיסוקם הרגיל של הממציא או היוצר - יחד עם זאת יצויין, כי מכוח סעיף 125 לפקודה שיעור המס על הכנסה, שחל עליה סעיף 2(9) לפקודה, לא יעלה על 40%.

ביום 7 באוגוסט 2017 פורסם בספר החוקים חוברת 2662, כי הסעיפים הנ"ל יחולו בנוסף לפטנט, מדגם, זכויות יוצרים גם על עיצובים.

2.4.4 פריסת הכנסה של עובד - הפרשי שכר, דמי פדיון חופשה, מענק פרישה, היוון קיצבה (סעיף 8 לפקודה)

סעיף 8(ג) לפקודה מאפשר חלוקת הכנסות מסויימות, שנתקבלו בשנת מס אחת, לתקופה של עד שש שנות מס שקדמו ליום התשלום או שיבואו לאחר מכן.

סעיף זה דן בפריסה של הפרשי שכר או הפרשי קצבה, דמי פדיון חופשה שקיבל עובד והחלק החייב במס של מענק פרישה או של היוון קיצבה. קצבה לעניין זה הינה קצבה המשתלמת מכח הסדר פנסיה תקציבית כהגדרתו בסעיף 9(16), וכן קצבה המשתלמת מאת קופת גמל לקצבה בשל עבודה, קצבה המשתלמת לשאירים וקצבת אבדן כושר עבודה המשתלמת מאת קופת גמל לקצבה או לתגמולים או המשתלמת על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

ההיגיון העומד מאחורי הוראות סעיף 8(ג) לפקודה הוא, כי ההכנסות ממקורות אלה נוצרו למעשה במשך תקופה של מספר שנים, ולא יהיה נכון לחייבן במס כאילו נוצרו בשנה אחת. לפיכך, הסמיכה הפקודה את הנציב לייחסן למספר שנים, לפי שיקול דעתו.

נישום או יורשיו רשאים לבקש -

- (1) שהפרשי השכר ייראו כאילו נתקבלו בשנים שאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו;
- (2) שדמי פדיון חופשה יחולקו בחלקים שווים לתקופה שלא תעלה על שש שנים המסתיימות בשנה שבה נתקבלו, אך לא יותר ממספר שנות עבודתו;
- (3) שאותו חלק ממענק הפרישה או מענק מוות החייב במס או הסכום המתקבל מהיוון קיצבה ייראה כאילו נתקבל בחלקים שנתיים שווים בשנות העבודה שבשלהן שולם או בתקופה שבה נוצרה הזכות לקיצבה, אך לא יותר משש שנים המסתיימות בשנה שבה נתקבלו המענק או היוון הפרישה.

ניתן לפרוס מענק פרישה או מוות החייב במס גם קדימה, באישור הנציב, אך במקרה זה תהיה הפריסה מותנית בתנאים שייקבעו, לרבות תשלום מקדמה.

בעדכון מס' 7 להחלטות ועדת פסיקה, נקבע, בין היתר, כדלקמן:

לגבי פריסת ההכנסות לשנים קודמות - פריסת ההכנסה לשנים קודמות הינה פריסה טכנית המתבצעת לצורך חישוב המס החל על הנישום בשל אותה הכנסה. הפריסה אינה משנה את מועד אירוע המס, על כל המשתמע מכך (ראה פס"ד חנניה בידרמן, עמ"ה 16/94 נ' פ"ש מפעלים גדולים). בהתאם לכך, כנגד סכומי הפריסה לא יינתנו בשנות הפריסה הקודמות למועד אירוע המס ניכויים ופטורים אישיים, הפסדים וכיוצא באלה. בחישוב המס החל על ההכנסה שנפרסה יינתנו נקודות זיכוי, אולם זיכויים וניכויים אחרים לא יינתנו.

לגבי פריסת מענק פרישה או מענק עקב מוות או הכנסה מהיוון קיצבה, לשנים הבאות - על פריסה קדימה יחולו הכללים הבאים:

- א. ההכנסה תיוחס, בשיעורים שווים, לשנות המס שבפריסה ולעניין שיעור המס והמקדמה, יראו הכנסה זו כהכנסתו ההתחלתית של הנישום באותה שנה. על פי נוהל נקבע כי לכל ארבע שנות עבודה, ניתנת שנת פריסה אחת, שנת הפרישה תכלול גם היא בשנות הפריסה. אולם, אם הפרישה היתה בתקופת שלושת החודשים האחרונים שבשנת המס, תיקבע השנה הראשונה שלאחר הפרישה כשנה הראשונה למניין שש שנות הפריסה.
- ב. הנישום יוכל לקבל פטור ממס לפי סעיף 9(5) לפקודה בגין הכנסה זו בכל אחת משנות הפריסה (ראה התייחסותנו בסעיף 2.4.5.1. לפסק דין שרל שבטון), אם הוכחה זכאותו על פי הסעיף וכן לקבל נקודות זיכוי וניכויים אישיים.
- ג. הפסדים שנוצרו בשנות הפריסה לא יותרו בקיזוז כנגד הכנסה זו.
- ד. במועד אישור הפריסה ישלם הנישום מקדמה בשיעור של 47%, או בשיעור אחר שיקבע פקיד השומה.
- ה. הכנסות שיפיק הנישום בשנות הפריסה ייוספו על ההכנסה שנפרסה ויחוייבו במס לפי יתרת מדרגות המס בהתאם.

1. על פי תקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דין וחשבון), מחוייב יחיד שהכנסתו או הכנסת בן זוגו בשנת המס כללה סכום שהתקבל עקב היוון קיצבה, לגביה התיר הנציב חלוקת ההכנסות לשנים הבאות, בהגשת דוח שנתי עבור כל שנת מס.
2. בחישוב המס החל על ההכנסה שנפרסה יינתנו נקודות זיכוי, אולם זיכויים וניכויים אחרים לא יינתנו.

2.4.5 פסקי דין בקשר לסעיף 8(ג)

2.4.5.1 פריסת מענק פרישה לשנים הבאות תוך ניצול פטור לנכה - ע"א 8958/07 ועמ"ה 1017/06 שרל שבטון נ' פ"ש ת"א 5

בלב המחלוקת בין הצדדים עמדה השאלה, האם הוראות סעיף 8(ג)(3) לפקודת מס הכנסה, המתיר לחלק את ההכנסה ליותר משנה אחת חלה גם לעניין הפטורים והזיכויים ולא רק לעניין שיעורי המס החלים על הנישום.

למערער נקבעה נכות רפואית צמיתה של 100%, ובעקבות כך, פרש מהעבודה וקיבל מענק פרישה, הזכאי לפטור מכח סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"), העוסק בפטור הניתן לנכים ועיוורים. המערער ביקש לפרוס את הסכום החייב במס (מעל לתקרת הפטור) למשך 6 השנים הבאות, החל מהשנה בה פרש, וזאת בהתאם להוראות סעיף 8(ג)(3) לפקודת מס הכנסה, המתיר לחלק את ההכנסה ליותר משנה אחת. המערער דרש כי הפטור האמור הניתן לנכה יחול לגביו בכל אחת משש השנים החל משנת קבלת המענק. במלים אחרות, המערער טען כי הוא זכאי ליהנות בכל שנה מתקרת הפטור לנכה בגין הכנסה מיגיעה אישית, דהיינו שש פעמים גובה תקרת הפטור השנתית.

פקיד השומה טען כי הפריסה היא טכנית ונועדה רק לצורך התחשבות בשיעור המס והזיכויים ממנו. ההכנסה מהמענק התקבלה בשנת 2005 ועל כן זכאי המערער ליהנות פעם אחת בלבד מתקרת הפטור. בית המשפט המחוזי אבחן בין הסדר המהווה במהותו פריסת מס, כפי שטען פקיד השומה, לבין הסדר המהווה פריסת הכנסה, כטענת המערער. בית המשפט המחוזי קבע כי תכלית הסעיף הינה פריסת ההכנסה בהיותה מנגנון מתקן לעיוות הנוצר בכך שפלוגי מקבל בבת אחת הכנסה שניתן לייחס למספר שנים, ועל כן, מדובר בפריסת הכנסה. מוסיף ואומר בית המשפט כי לו מעוניין היה המחוקק לצמצם את תחולת הפטור האמור לעיל, היה עושה זאת במפורש.

בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור ורשות המיסים ערערה לבית המשפט העליון.

ביום 18 באוגוסט 2011, ניתן פסק דין על ידי בית המשפט העליון בגין שני ערעורים אשר נידונו במשותף, האחד שרל בטון והשני יעקב בן אריה באותו נושא.

בית המשפט העליון, דחה את ערעור רשויות המס. בפסק הדין נקבע כי סעיף 8(ג)(3) לפקודה מאפשר פריסה של הכנסה ממענקי פרישה אשר נתקבלה בידי שבטון ובן אריה, לשנים קדימה. בשני המקרים, הייתה זכאות לפטור מכח סעיף 9(5) לפקודה ובפסק הדין נקבע כי הפטור כאמור יחול בכל אחת משנות הפריסה.

2.4.5.2 אלמנתו של נכה שהכנסותיו ממענק פרישה נפרסו-אינה זכאית לפטור לנכה - ע"מ 23004/10 סוניה פורת נ' פ"ש כפר סבא

פס"ד אשר פורסם בחודש פברואר 2013, התייחס לנכה בשעור של 100%, אשר היה לו פטור ממס לפי סעיף 9(5) לפקודה. הנ"ל קיבל מענק פרישה ופרס את החלק החייב במס לתקופה של 6 שנים, החל משנת 2002 עד שנת 2007 בהתאם להוראות סעיף 8(ג)(3) לפקודה.

בשנת 2006 נפטר הנכה ואלמנתו דרשה כי הפטור כאמור יחול בשנת 2006 גם לאחר פטירת בעלה וזאת תוך כדי שהנ"ל משליכה על הבקשה מהלכת שרל שבטון.

בית המשפט המחוזי דחה את הערעור בהסתמך על סעיף 8(ד) לפקודה, שם נקבע דין ספציפי בנושא. לאור החלטת בית המשפט נקבע כי הפטור בשנת 2006, ינתן באופן חלקי. עד למועד הפטירה יחול פטור לפי סעיף 9(5) והחלק שלאחר הפטירה יהיה חייב במס בידי אלמנתו של הנ"ל.

בעקבות פס"ד בבית המשפט המחוזי, הוגש ע"י הגברת פורת ערעור לבית המשפט העליון (ע"א 3802/13).

בחודש ינואר 2015, המליץ בית המשפט, למערערים למשוך את הערעור, לאחר הסכמתם הערעור נדחה.

2.5 הכנסה מיגיעה אישית

סעיף 1 לפקודת מס הכנסה מגדיר:

” **הכנסה מיגיעה אישית** - לרבות -

- (1) קיצבה המשתלמת מאת מעביד לשעבר;
- (2) קיצבה המשתלמת מאת קופת גמל לקיצבה בשל עבודה, או מכוח חברות בה במשך חמש שנים לפחות, לאדם שבחמש השנים שקדמו לתחילת תשלום הקיצבה היתה מרבית הכנסתו החייבת מיגיעה אישית;
- (3) קיצבה המשתלמת לשאייריו של מי שחלות עליו פסקאות (1) או (2) מכוח זכאותו לקיצבה כאמור בהן;
- (3א) קצבת אבדן כושר עבודה המשתלמת מקופת גמל לקצבה או מקופת גמל לתגמולים או המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה; לענין זה, ”אבדן כושר עבודה” - פגיעה בכושר עבודה בשל מחלה, נכות או תאונה, שגרמה לאבדן או להפסד של השתכרות או רווחים לפי סעיף 12(1) או (2);
- (4) קיצבה חבת-מס המשתלמת מאת המוסד לביטוח לאומי;
- (5) מענק שנתקבל עקב פרישה או עקב מוות;
- (6) סכום המתקבל עקב היוון קיצבה מהקיצבאות האמורות בפסקאות (1) עד (4);
- (7) סכום המתקבל בידי אדם מדמי שכירות מהשכרת נכס, שבמשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו שימש בידי האדם להפקת הכנסה מיגיעה אישית, מעסק או ממשלח יד; לענין זה, ”אדם” - לרבות מי שהיה בן זוגו ערב פטירתו.”

ע”מ 26026/10 גד בירן ואח’ נ פקיד שומה נתניה

ביום 16 ביולי 2014, פורסם פס”ד בירן ואח’ נ’ פקיד שומה נתניה ע”י כב’ השופטת ד”ר אגמון-גונן, גד בירן ויעקב קירמאיר (להלן: ”המערערים”) היו בעלי מבנה בעיר נתניה אשר שימש את החברה שבבעלותם לפעילותה העיסוקית במשך 16 שנה, ולאחר מכן העבירה החברה את פעילותה למקום אחר והמבנה הושכר לצד שלישי.

המערערים, אשר הוכרו כנכים ולהם היה פטור ממס הכנסה לפי סעיף 9(5) לפקודה, דיווחו על הכנסתם מהשכרת המבנה כ”הכנסה מיגיעה אישית” בהתאם להגדרתו בסעיף 1(7) לפקודה. פקיד השומה, חלק על הדוחות שהוגשו על ידי המערערים וטען כי הכנסתם מדמי שכירות, אינן ”הכנסות מיגיעה אישית”, מאחר והמבנה שימש את המערערים להפקת הכנסה מיגיעה אישית באמצעות חברה וההכנסות מדמי השכירות התקבלו בידי החברה ולא בידי ”האדם” כפי שקובע הסעיף.

עמדת המערערים הייתה שיש להתייחס למונח אדם ”לרבות חברה וחבר בני אדם”.

בית המשפט קיבל את עמדת המערערים וקבע, כי יש להכיר בהכנסה מהשכירות, כהכנסה מיגיעה אישית, על אף שהחברה הינה גוף משפטי נפרד מהבעלים, והמבנה שימש את החברה ליצור הכנסה. כמו כן, סעיף ההגדרות בפקודה מגדיר את המונח ”אדם” ”לרבות חברה וחבר בני אדם...” ולכן אין בנוסח הסעיף כדי למנוע תחולתו על דמי שכירות שהתקבלו בידי החברה.

בנוסף, תכלית סעיף 1(7) הינה צמצום הפגיעה באזרחים שיצאו לגמלאות והשכירו את הנכס אשר שימש אותם ליצור הכנסה, וכן מתן חלופה שווה לתנאי המיסוי למי שנכלל בסעיפים 1(1)-(6) מכיוון ובמקרים רבים הכנסות מההשכרה יבואו כתחליף לפנסיה.

בעקבות פס”ד הוגש על ידי רשות המסים ערעור לבית המשפט העיליון:

ע”א 7129/14 פקיד שומה נתניה נ’ יורשי המנוח גד בירן ז”ל ואח’

ביום 15 ביולי 2015, לאחר המלצה של בית המשפט העיליון, הגיעו הצדדים להסכמה אשר קיבלה תוקף של פסק דין, ונקבע כי פסיקת בית המשפט המחוזי תבוטל (מוזכר לעיל).

עם זאת ובהתאם לנסיבותיהם של המשיבים (יורשי גד בירן ז”ל ואח’), ולנוכח הסכומים המדוברים הוסכם כי בשנות המס אליהן מתייחס פסק הדין, תישאר התוצאה של אי גביית מס בגין הכנסות השכירות, כפי שקבע בית המשפט המחוזי.

2.6 פטור יחסי ממס לחלק מהשנה לעיוור ונכה

(חוזר מס הכנסה)

סעיף 59(5) מעניק פטור ממס על הכנסותיהם של עיוור או של נכה 100%. הפטור מתייחס להכנסה מיגיעה אישית עד לתקרה מסוימת; ולהכנסה אחרת - עד לתקרה, שהיא נמוכה מהתקרה הקבועה לעניין הכנסה מיגיעה אישית.

הכנסה מיגיעה אישית

סעיף 59(א) לפקודה, קובע פטור לעיוור או נכה שחל עליהם הסעיף, הוראות שונות לגבי הזכאות לפטור על הכנסה מיגיעה אישית כדלקמן:

- (א) נקבעה לנישום נכות לתקופה של 184 ימים או פחות - לא יינתן פטור.
- (ב) נקבעה נכות לתקופה שבין 185 ימים לבין 364 ימים - יינתן פטור להכנסה עד לסכום של 72,720 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017). אם הנכות מתחלקת לשתי שנות מס, יחושב הפטור בכל שנת מס באופן יחסי למספר ימי הנכות (הנמוך מבין סכום ההכנסה ותקרת הפטור הנ"ל, כשהם מוכפלים במספר ימי הנכות בשנת המס ומחולקים ב-365), ובלבד שבשנת המס השניה לא יעלה הפטור ממס על 72,720 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017) בניכוי הפטור שניתן בשנת המס הקודמת.

- (ג) נקבעה נכות לתקופה של 365 ימים או יותר - יינתן פטור להכנסה עד לסכום של 606,000 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017). לגבי חלק משנת המס יינתן הפטור באופן יחסי (הנמוך מבין סכום ההכנסה ותקרת הפטור, כשהם מוכפלים במספר ימי הנכות בשנת המס ומחולקים ב-365).

ע"מ 11-15-6916 טיגר נ' פקיד שומה ת"א 1-1 בפסק דין אשר ניתן בבית המשפט המחוזי בתל אביב ע"י כבוד השופט מ' אלטוביה ופורסם ביום 4 ביולי 2016, **נקבע כי המערער זכאי להטבת המס הקבועה בסעיף 59(א)(1) לפקודה (כנאמר לעיל בסעיף ג')**, אף שנכותו בשיעור 100% מגיעה לתקופה של 365 ימים כנדרש בהוראות החוק בסעיף אך לא באופן רציף.

למר טיגר (להלן - "המערער"), נקבעה נכות של 100% לתקופה מיום 30/06/2010 ועד 31/08/2010, 50% נכות לתקופה מיום 01/09/2010 ועד ליום 31/01/2012, ו-100% נכות לתקופה מיום 01/02/2012 ועד ליום 31/12/2012. בשנות המס 2010 ו-2012 היו למערער הכנסות ממשלח יד לפי סעיף 12(1) לפקודת מס הכנסה, בדיווחיו לפקיד השומה דרש פטור ממס הכנסה לפי סעיף 59(א)(1) לפקודה בשנות המס 2010 ו-2012 באופן יחסי בהתאם לתקופת הנכות בשיעור 100% בשנים אלו.

פקיד השומה לא קיבל את טענת המערער וקבע כי מכיוון ותקופת הנכות בשיעור של 100%, לא הייתה תקופה רציפה של 365 ימים כנדרש בהוראות החוק בסעיף, אין הוא זכאי לפטור לפי סעיף 59(א)(1) לפקודה, אלא לפטור לפי סעיף 59(א)(2) לפקודה, אשר הינו בסך נמוך יותר.

בית המשפט דחה את טענת פקיד השומה וקבע כי "נקודת המוצא לפרשנות חוק הינה לשון החוק. אין לפרש את החוק באופן שחורג מגבולות הלשון, ופרשנות שאין לה נקודת אחיזה בלשון החוק הינה פרשנות שלא ניתן לקבלה".

עוד קבע בית המשפט, כי לא ניתן למצוא בסעיף את המילה "רציפות" או כל מונח אחר שניתן להשתית עליו פרשנות כאמור. בנוסף, בהצעת החוק להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004) הוצע לתקן את סעיף 59 לפקודה ולהוסיף את הדרישה כי תקופת מניין הימים העולה של 365 ימים תהיה רצופה, וכפי שניתן לראות את נוסח הסעיף 59 לפקודה העדכני, לא קיימת המילה "רצופים".

כאמור כבוד השופט מ' אלטוביה קיבל את עמדת המערער ולא את עמדת פקיד השומה.

הכנסה שאינה מיגיעה אישית

סעיף 59(ב) לפקודה, קובע פטור לעיוור או נכה שחל עליהם הסעיף, אם היתה לו הכנסה מיגיעה אישית נמוכה מ-72,720 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017) במקרה זה, יינתן פטור גם להכנסה שאינה מיגיעה אישית עד לסכום כולל של 72,720 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017). אולם, אם היתה לנישום הכנסה מריבית המשולמת מכספים שהופקדו בפקדון, בתכנית חסכון או בקופת גמל, אשר מקורם בפיצויים או בכספי ביטוח שהתקבלו בשל נזקי גוף - יינתן פטור להכנסה עד לסכום כולל של 299,040 ש"ח^(*) (נכון לשנת 2017).

- (*) על פי סעיף 120ב לפקודת מס הכנסה נקבע כי ב-1 בינואר של כל שנת מס יתואמו תקרות ההכנסה, נקודות קיצבה וכן הנחות סוציאליות לפי שיעור עליית המדד בשנת המס הקודמת. "הנחות סוציאליות" כוללות גם את הסכום הנקוב בסעיף 59, לעניין תקרת ההכנסה הפטורה של עיוור או נכה 100%.

ע"מ 1066/05 דלרד הנדסה בע"מ ויורשי ארליך אבנר ורבקה ז"ל נ' פקיד שומה תל אביב 4 המחלוקת המרכזית בין הצדדים היתה הוכחת "יגיעה אישית" לעניין פטור ממס לעיוור או נכה לפי סעיף 59 לפקודה.

אבנר ארליך ז"ל, ניהל במשך שנים את חברת דלרד. החל משנת 2000, קיבל מר ארליך אישור על פטור ממס הכנסה בשיעור של 100% בהתאם לסעיף 59(5) לפקודה. המשכורות ששולמו לני"ל, החל מיום קבלת אישור הנכות ועד למותו בשנת 2003, היו גבוהות בשיעור של מאות אחוזים מהמשכורות ששולמו לו קודם לכן.

פקיד השומה סירב להכיר בפטור ממס מייגיעה אישית, על מלוא הכנסתו של הני"ל בשנים 2000-2003, והעמיד את ההכנסה הפטורה ממס על סך של 50,000 ש"ח בכל שנה, בהתאם לשכרו בשנת 1999, טרם קבלת אישור הנכות.

טענת מס הכנסה היתה כי השכר של מר ארליך ז"ל, הוגדל באופן מלאכותי וללא כל צידוק מעשי, על מנת לנצל את הפטור ממס הקבוע בסעיף 59(א) לפקודה. הערעור נדחה.

ע"מ 02-3874—14 פלוני נ' פקיד שומה

הסוגיה העיקרית העולה מפס"ד היא האם הכנסה פטורה ממס הכנסה בהתאם לסעיף 59(5) לפקודה, תהא אוטומטית פטורה גם ממס ריווח המוטל על מוסד כספי מכוח סעיף 4(ב) לחוק מע"מ. המערער נהל עסק להחלפת מטבע והוגדר "כמוסד כספי" כהגדרתו בסעיף 1 לחוק מע"מ. המערער הינו נכה לפי סעיף 59(5) לפקודת מס הכנסה.

במהלך הדיון טען המערער כי הגדרת "ריווח" בסעיף 1 לחוק מס ערך מוסף, מפנה להגדרת הכנסה חייבת כמשמעותה בפקודת מס הכנסה, ומשכך יש לחשב את הריווח לאחר ניכוי ההכנסה הפטורה לפי סעיף 59(5) לפקודת מס הכנסה.

פקיד השומה השיב כי איננו זכאי לפטור ממס על הריווח, מכיוון והפטור לפי סעיף 59(5) לפקודת מס הכנסה, חל רק על מס המוטל על פי פקודת מס הכנסה, ולא ניתן להחילו על ריווח המוטל מכוח חוק מע"מ.

כמו כן ע"פ עמדת פקיד השומה היא כי כל ההקלות והפטורים שביקש המחוקק להעניק בחוק מע"מ, מובאים באופן מפורש בסעיפים 37-30 לחוק מע"מ, ולא נכללים בו פטורים בעקבות נכות או בעקבות נתונים אישיים אחרים.

ביום 07 ביוני 2015, דחה כבוד השופט עאטף עיילבוני את הערעור.

ע"א 5206/15 פאיק אכתילאת נ' פקיד שומה נצרת

ביום 26 בדצמבר 2016 נקבע בבית המשפט העליון, כי פטור לפי סעיף 59(5) לפקודה, אינו פוטר באופן אוטומטי ממס רווח המוטל על מוסד כספי מכוח סעיף 4(ב) לחוק מע"מ.

ו"ע 7018/16 יורשי המנוחה בתיה כספי ז"ל נ' מנהל מיסוי מקרקעין חיפה

ביום 14 בפברואר 2017 נקבע בוועדת הערר לפי חוק מיסוי מקרקעין בבית המשפט המחוזי בחיפה, כי פטור של נכה לפי סעיף 59(5) לפקודה, אינו חל על חבות במס שבה, לא במישרין ולא בעקיפין בדרך של חישוב המס בפריסה, על אף שניתן לטעון שכן עונה להגדרה של הכנסה שאינה מייגיעה אישית. עוד נקבע כי ע"פ סעיף 48 א(ה) לחוק מיסוי מקרקעין, השבח הריאלי מצטרף בפריסה להכנסה החייבת לאחר ניכויים, קיזוזים ופטורים ולא ניתן להתחשב שוב בפטור בשלב חישוב המס.

2.7 פטור ממס על דמי שכירות שמקבל קשיש

סעיף 25(9) לפקודה נועד להקל על קשיש, העוזב את מקום מגוריו ועובר להתגורר בבית אבות הסעיף קובע, כי הכנסה מדמי שכירות מהשכרת דירת המגורים, שבה גר קשיש לפני שעבר לבית אבות, פטורה ממס. הפטור כאמור הוא לגבי דמי השכירות השנתיים - עד למחצית סכום התשלום השנתי, שמשלם הקשיש בעד החזקתו בשנת המס בבית האבות.

הפטור ניתן רק לקשיש שעובר לגור "בבית אבות" כהגדרתו בסעיף כמפורט להלן:

"**בית אבות**" - מקום מגורים קבוע לשלושים יחידים לפחות שגילם מעל 65 שנים, שניתן לו

רשיון על פי חוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה-1965."

יוצא אפוא, קשיש שעבר לגור בבית מלון, שאינו עונה למבחנים של בית אבות, או שעבר לגור בדירה אחרת, לא יהא זכאי לפטור זה.

2.8 פטור ממס על קיצבה על פי הסכם עזבון בחיים

סעיף 23(9) לפקודה פוטר ממס קיצבה שמקבל אדם, על פי הסכם למתן עזבון בחיים למוסדות הלאומיים. הכוונה להסכם, שבו מעביר אדם רכוש לאחד מן המוסדות הלאומיים, ובתמורה הוא זכאי לקיצבה למשך כל ימי חייו. מוסדות לאומיים הם הקרן הקיימת לישראל, קרן היסוד-המגבית המאוחדת לישראל או מוסד אחר שקבע שר האוצר.

הפטור ניתן לחלק מן הקיצבה, בהתחשב בגילו של מעביר הרכוש, כמפורט להלן:

(1) אם לנותן העזבון בחיים לא מלאו 50 שנה בעת נתינתו - ייקבע פטור בשיעור 50% מהקיצבה;

(2) אם בעת נתינת העזבון בחיים מלאו לנותן 50 שנה אך לא מלאו לו 60 שנה - ייקבע פטור בשיעור 60% מהקיצבה;

(3) אם בעת נתינת העיזבון בחיים מלאו לנותן 60 שנה אך לא מלאו לו 70 שנה - ייקבע פטור בשיעור 75% מהקיצבה;

(4) אם בעת נתינת העיזבון בחיים מלאו לנותן 70 שנה אך לא מלאו לו 80 שנה - ייקבע פטור בשיעור 80% מהקיצבה;

(5) אם בעת נתינת העיזבון בחיים מלאו לנותן 80 שנה - ייקבע פטור בשיעור 90% מהקיצבה.

פטור זה הוא **במקום הפטור הניתן לפי סעיף 9ב** לפקודה (כמפורט להלן) ונותן העיזבון לא יהא זכאי לזיכוי או לניכוי לפי כל דין בשל מתן אותו עיזבון בחיים. סעיף 9ב קובע, כי:

"35% מההכנסה לפי סעיף 2(5) שמקבל אדם בהגיעו לגיל פרישה כמשמעותו בסעיף 9א(א) ואיננה קיצבה כמשמעותה בסעיף 9א(א) או שמקבלים שאירים ואשר אינה פטורה לפי סעיף 9(16) - פטורים ממיס; סכום המתקבל עקב היוון קיצבה פטורה לפי סעיף זה - פטור ממיס".

2.9 פטור ממיס על הכנסה ממלגה שניתנה לסטודנט או לחוקר

ביום 3 במרץ 2010 פורסם תיקון 175 לפקודה, אשר בעקבותיו הוסף סעיף 9(29) לפקודה הקובע פטור ממיס על הכנסה ממלגה שניתנת לסטודנט או לחוקר כמפורט להלן:

מלגה הניתנת לסטודנט בתקופת לימודיו במוסד להשכלה גבוהה תהיה פטורה ממיס, זאת ללא הגבלת סכום.

מלגה שניתנה לחוקר במהלך לימודיו במוסד לימוד ומחקר תהיה פטורה ממיס עד לסך של 96 אלפי ש"ח לשנה (תקרה נכונה לשנת 2017).

יובהר כי הגדרת מלגה לעניין זה כוללת מענק פרס או פטור מתשלום שניתן לסטודנט או לחוקר במישרין או בעקיפין, באופן חד פעמי או עיתי בתקופת לימודיו, למימון שכר הלימוד או לצורך קיומו בתקופת לימודיו. והכל בלבד שלא ניתנת בעדם כל תמורה מצד הסטודנט או החוקר והם ניתנו בתקופת הלימודים.

לעניין זה כל אלה לא ייחשבו כתמורה:

- התחייבות של הסטודנט או החוקר להקדיש את מירב מרצו וזמנו ללימודים או למחקר והכל במוסד הלימוד והמחקר;
- שימוש במחקר;
- פעילות קהילתית או חברתית של הסטודנט או החוקר מטעם מוסד הלימוד או המחקר או בזיקה אליו.
- מוסד לימוד ומחקר הינו כל אחד מאלה -
- מוסד להשכלה גבוהה, לעניין סטודנט;
- מוסד מחקרי, לעניין חוקר;
- מכון מחקר תורני, לגבי חוקר.

יודגש כי תמלוגים בשל שימוש במחקר לא ייחשבו למלגה לצרכי סעיף 9(29) לפקודה. לעניין זה שימוש במחקר הינו שימוש של מוסד הלימוד והמחקר במחקרו או בממצאיו של הסטודנט או החוקר, לרבות בדרך של פרסום ספר או פרסום שמו של המוסד כאמור המחקר. סטודנט הינו מי שלומד במוסד להשכלה גבוהה בתחומי הלימודים המתקיימים בו. לעניין זה, מוסד להשכלה גבוהה הינו מוסד שהוא אחד מאלה:

- מוסד שהוכר לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה;
  - מוסד שקיבל תעודת היתר או אישור לפי סעיף 21א לחוק המועצה להשכלה גבוהה;
  - מוסד שהתואר שהוא מעניק הוכר לפי סעיף 28א לחוק המועצה להשכלה גבוהה.
- תקופת הלימודים תקבע בהתאם לזהות מקבל המלגה כדלקמן:
- א. סטודנט-תקופת הלימודים שהוגדרה בתקנון המוסד להשכלה גבוהה לגבי סוג לימודים האמור אך לא מעבר לתקופות הבאות-

- הלומד לתואר אקדמי שני: תקופה של ארבע שנות מס מהיום שהחל את לימודיו לתואר כאמור;
  - הלומד לתואר אקדמי שלישי: תקופה של שמונה שנות מס מהיום שהחל את לימודיו לתואר כאמור.
- ב. חוקר- תקופת המחקר כפי שהוגדרה על ידי המוסד המחקרי או המכון לחקר תורני, ובלבד שלא תעלה על 12 שנים.

עוד מוסיף תיקון 175 כי מלגה שניתנת לסטודנט או לחוקר בתקופת לימודיו במוסד לימוד ומחקר כאמור לא תחשב לחלק מהשכר החייב במס שכר על פי סעיף 4(ב) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975.

שוב ונדגיש כי בנוגע לתמלוגים המתקבלים לידי חוקרים בגין שימוש בפירות מחקרם, לא חל שינוי בתפיסה שהייתה קיימת עובר לתיקון 175 ויש לראות בהם הכנסה חייבת בידי מקבלם. ביום 27 בנובמבר 2012, פרסמה רשות המיסים את חוזר מ"ה 5/2012 המתייחס לתיקון 175 ולתיקון 182 לפקודה ותיקון 38 לחוק מס ערך מוסף. מטרת החוזר היא מתן הנחיות ליישום התיקונים ועיקרי סעיף 299 (חוזר זה מחליף את חוזר מס' 7/2011 אשר פורסם ביום 23 במאי 2011).

ע"מ 4690/14 פרוף' דוד קרצ'מר ואח' נ' פקיד שומה ירושלים

בפסק דין אשר ניתן ביום 5 לאוקטובר 2016 בבית המשפט המחוזי בירושלים, נקבע כי תשלומי מלגה שקיבלו חוקרים ישראלים שהוזמנו לשנת מחקר בחו"ל גם אם בתחום שאינו תחום התמחותם מהווים הכנסה ויחוייבו במס בישראל. כמו כן נקבע כי עצם ציפיית המכון המחקרי לקבלת למאמר בסיום השהות, התחייבות לאי התעסקות בעבודה נוספת במהלך השהות, ויישמתפותם של החוקרים בחיים אינטלקטואלים של המוסדות, שוללים הכרה בהכנסה ממלגה לפי סעיף 299 לפקודה הפטורים ממס.

2.10 מיסוי הכנסות מדמי שכירות של דירת מגורים

2.10.1 פטור ממס

ביוני 1990 פורסם חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן-1990 (להלן: "החוק"). החוק קובע, כי **יחיד** שהיתה לו בשנת המס הכנסה של דמי שכירות מהשכרת **דירת מגורים המשמשת למגורים בישראל**, יהיה פטור ממס על הכנסה זו, בהתקיים התנאים הקבועים בחוק, **עד לתקרה**.

התנאים המצטברים לפטור ממס הם:

- (1) המשכיר הוא **יחיד**;
- (2) דמי השכירות הם מדירה בישראל, או באזור כהגדרתו בסעיף 3א לפקודת מס הכנסה, או חלק ממנה **המיועדים לשמש למגורים**, למעט דמי שכירות מדירה הרשומה (או שיש לרשמה) בפנקסים שחייבים לנהל לגבי הכנסת המשכיר מעסק;
- (3) הדירה הושכרה **ליחיד** או לשוכר שהוא חבר בני אדם שעיקר פעילותו מתן דיור לזכאים שקבע משרד הבינוי והשיכון, לקליטת עליה, לבריאות או לסעד והוא (חבר בני האדם) שוכר את הדירה כדי להשכירה למטרה כאמור **ליחיד שאינו עובד באותו חבר בני אדם ושלא למטרת רווח**;

יצוין, כי על מנת לקבל פטור, בהשכרה לחבר בני אדם כאמור לעיל, **על חבר בני אדם להיות**

מאושר לעניין זה על ידי נציב מס הכנסה בהודעה ברשומות;

- (4) למשכיר יש **מסמך בחתימת ידו של השוכר** המאשר כי הדירה משמשת לו **למגורים בלבד**;
- (5) דמי השכירות התקבלו בשל תקופה בה החוק היה בתוקף.

הוראת השעה הפכה לחוק קבוע במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2007. סכום תקרת הפטור ממס בגין ההכנסה מהשכרת דירת מגורים לחודש הינו בסך 5,010 ש"ח בשנת המס 2017.

יצוין בהקשר זה, כי תקרת הפטור בחוק זה נקבעת על פי המנגנון הבא: כאשר דמי השכירות החודשיים עולים על תקרת הפטור ממס, המפורטת לעיל, אזי מופחתת תקרת הפטור מחלק דמי השכירות העולה על אותה תקרה, משמע, ככל שדמי השכירות גבוהים יותר, יורדת תקרת הפטור, ויתכן אף מצב בו אין היא אפקטיבית כלל.

הכנסה מדמי שכירות העולה על "תקרת הפטור המתואמת" כאמור, תתחייב במס לפי שיעור המס השולי החל על היחיד, וכנגדה ניתן יהיה לנכות הוצאות ששימשו בייצור ההכנסה באופן יחסי, בהתאם למנגנון ייחוס הוצאות שנקבע בסעיף 18(ג) לפקודה.

2.10.2 מס מחזור בשיעור מוקטן של 10% על הכנסת יחיד מדמי שכירות

סעיף 122 לפקודה, קובע כי יחיד זכאי לשלם מס בשיעור 10% בלבד על הכנסות ברוטו (ללא ניכוי הוצאות) מהשכרת דירה למגורים.

יחד עם זאת, נקבע כי שיעור מס מוגבל כאמור יחול רק אם הכנסתו של היחיד מדמי השכירות **אינה נחשבת כהכנסה מעסק ואם הדירה משמשת למגורים בישראל**.

בפס"ד אשר ניתן בבית המשפט המחוזי תל אביב, ופורסם ביום 14 ביולי 2016, ע"מ 49967/14 **ורדה יהל ואח' נ' פקיד שומה תל אביב 4**, קבע השופט כי השכרת 110 דירות למגורים מהווה עסק ואינה מזכה בשיעור מופחת של 10%.

נפסק כי אמנם המשכירים לא התנהלו בצורה שונה מול כל דייר ודייר, לעומת משכיר אחר שברשותו כמות נמוכה משמעותית של דירות, אך כמות הדירות שבבעלותם חייבה התעסקות בעלות אופי עסקי, וכתוצאה מכך לא ניתן להחיל את סעיף 122 לפקודה.

עקב הרחבת מעגל ההכנסות החייבות בידי תושב ישראל לגבי הכנסות שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל ומעבר לשיטת המיסוי הפרסונלי, כלומר, מיסוי תושב ישראל על כלל הכנסותיו ללא אבחנה בין אלה המופקות בישראל לבין אלה המופקות מחוץ לישראל, חוייבו בין היתר הכנסות פאסיביות

נוספות, כגון: הכנסה מדמי שכירות בידי תושב ישראל מחוץ לישראל. ועל כן, צויין בסעיף 122 ששיעור המס המוגבל יחול רק על הכנסות מדמי שכירות בגין דירה המשמשת למגורים בישראל. שיעור מס מוגבל של 10% כאמור חל אף אם השוכר הוא תאגיד (הפטור חל כאשר המשכיר הוא יחיד) אך ההשכרה היא למגורים.

המקדמה או המס על הכנסות השכרת דירה למגורים (בשיעור של 10%) ישולמו תוך 30 יום מתום שנת המס שבה היתה ליחיד הכנסה מדמי שכירות, אלא אם כן שילם היחיד באותה שנת מס מקדמות לפי סעיף 175 לפקודת מס הכנסה (נכון לשנת 2007 ואילך).

בפס"ד אשר ניתן בבית משפט העליון ופורסם ביום 22 באוגוסט 2013, ע"א 2796/12 לקמיל פראן נ' פ"ש ירושלים 3, קבע השופט, בהתאם לקביעת בית המשפט המחוזי, כי אין לאפשר מס מופחת בהתאם לסעיף 122(א) לפקודה, משחלף מועד התשלום הקבוע בחוק. המשמעות היא כי על מנת להנות ממס מחזור בשיעור 10% בגין הכנסות משכר דירה למגורים, יש לשלם מקדמה במועד, כאמור בסעיף.

אף על פי המוזכר לעיל, ביום 24 ביוני 2015, פורסם הסכם שנערך בין פקיד השומה נתניה לבין א'. ע"פ ההסכם, אושר לנ"ל לשלם מס בשיעור של 10% על הכנסות משכר דירה למגורים, בגין שנים קודמות, וזאת על אף שהכנסות אלו לא דווחו כלל וכן לא שולמה בגין מקדמה תוך 30 יום מתום שנת המס, כנדרש בסעיף 122 לפקודת מס הכנסה.

(ההסכם פורסם בעקבות פס"ד ע"מ 11034-02-13 א'. נגד פקיד שומה נתניה). יודגש, כי יחיד שבחר לשלם מס מופחת כאמור, לא יהיה זכאי לנכות פחת או הפחתה אחרת בשל הדירה או הוצאות שהוצאו בייצור הכנסה מדמי השכירות וכן לא יהיה זכאי לקיזוז, לזיכוי או לפטור מההכנסה מדמי השכירות או מהמס החל עליה.

יצויין כי לחילופין, היחיד רשאי לבחור בתשלום מס על ההכנסות מהשכרת דירה למגורים לפי שיעור המס השולי החל עליו, תוך ניכוי הוצאות שהוצאו בייצורה.

2.10.3 הכנסות מדמי שכירות מחוץ לישראל

סעיף 122א דן בשיעור המס של יחיד שהיתה לו בשנת המס הכנסה מדמי שכירות מהשכרת מקרקעין מחוץ לישראל ונקבע כי יחיד שהיתה לו הכנסה כאמור, שאינה הכנסה עסקית, רשאי לבחור בין מיסוי בשיעור מס מלא על פי שיעור המס השולי, תוך תביעת מלוא הוצאות וקבלת זיכוי מהמס הזר, לבין תשלום מס בשיעור 15% בניכוי פחת אך ללא ניכוי כל הוצאה אחרת, וכן ללא זכות לקיזוז, לזיכוי או לפטור מההכנסה מדמי השכירות או מהמס החל עליה, לרבות אי קבלת זיכוי בגין המס הזר.

2.11 עבודה בחלק מהשנה

(מתוך פירסומי נציבות מס הכנסה)

מי שלא עבד בחלק מן השנה ולא היו לו הכנסות נוספות לבד ממשכורת, זכאי לניכוי מס מופחת ממשכורתו וזאת משום שנקודות הזיכוי הן שנתיות (חישוב המס כולו הוא שנתי מ-1 בינואר ועד 31 בדצמבר) וחלות גם על חודשים בהם לא היתה לו הכנסה.

את ההקלות בחישוב המס מקבל השכיר מן המעביד. על השכיר להביא למעביד הוכחות כגון אישור משטרת הגבולות על שהייה בחו"ל, אישור מחלה וכו'... כי בחלק מן התקופה לא היו לו הכנסות, למלא טופס 101 ואז יהיה המעביד רשאי להקטין את המס המנוכה מן המשכורת, זאת בהתחשב במספר החודשים בהם לא היתה לשכיר הכנסה חייבת. חשוב לציין כי במידה ואין לעובד הוכחות כאמור, יש לפנות לפקיד השומה לצורך קבלת ההקלה.

יצויין, כי אם לא היתה לשכיר הכנסה משכר עבודה בחלק מהשנה אך היתה לו הכנסה מתגמולים למשרתים במילואים, דמי לידה, דמי פגיעה בעבודה או דמי אבטלה, שמשלם הביטוח הלאומי - שהם הכנסה החייבת במס - יש למלא טופס 116 אצל פקיד השומה באזור המגורים ולבקש תיאום מס.

יש לציין כי כיום, שכיר שיש לו הכנסה הנובעת מכמה מקורות הכנסה, רשאי לערוך תיאום מס גם דרך אתר האינטרנט של רשות המיסים (הכנסות עד לסכום של 290,196 ש"ח), וזאת בנוסף לאפשרות לביצוע תיאום מס כאמור דרך מעביד או פקיד שומה.

2.12 ניכוי או זיכוי עבור תשלומים לקופות גמל

(מתוך פירסומי נציבות מס הכנסה)

ניכוי פירושו הפחתה מסכום ההכנסה החייבת במס שעליה יחושב המס לתשלום. זיכוי פירושו הפחתה מהמס, אשר בו חויב עובד שכיר או עצמאי.

שכיר או עצמאי אשר הפקידו לקופת גמל לקיצבה, או לביטוח חיים - קופות שאושרו על ידי נציב מס הכנסה - זכאי להקלה ממס.

העצמאי מקבל את הטבת הניכוי והזיכוי בעת הגשת הדוח השנתי, ואילו העובד השכיר יכול לקבל הטבות מס אלו בתנאים הבאים:

עובדים שכירים אשר הפקדתם לקופות גמל נעשתה כעמיתים עצמאים, נאלצו בעבר להגיש דוח לרשויות המס כדי ליהנות מן ההטבות בגין הפקדות אלו.

לאור ההנחיות שפורסמו על ידי רשות המיסים, יוכלו מעבידים להתיר הטבות בגין הפקדות לקופות גמל לתגמולים או לקיצבה לעובדים דרך המשכורת בשנה השוטפת, באמצעות התרת ניכוי או זיכוי לפי סעיפים 45א' ו/או 47 לפקודת מס הכנסה, בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו בהנחיות. ההנחיות נקבעו על פי סעיף 9(א) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), התשנ"ג-1993 (להלן: **"התקנות"**).

ההקלות כפי שיפורטו להלן תינתנה רק בגין תשלומים לקופות גמל באופן הבא:
 המקרה השכיח ביותר - תשלומי עובד לקופת גמל כעמית שכיר כאשר כל התשלומים נעשים באמצעות המעביד כניכוי במקור מהמשכורת.
 תשלומים של עובד כעמית עצמאי לקופת גמל על שמו, או על שם בת זוגו או ילדיו והתשלום נעשה באמצעות המעביד כניכוי במקור מהמשכורת.
 תשלומים של עובד לקופת גמל כעמית עצמאי, תשלום שלא באמצעות המשכורת (הטבה בגין תשלום כעמית עצמאי תינתן רק אם התוכנית על שם העובד ולא על שם בני משפחתו).
 להלן התנאים בהם ניתן לאפשר לעובד לקבל הטבות בגין ההפקדות שפורטו לעיל:
 המעביד מנהל מערכת שכר ממוכנת והוא מנהל ספריו כדין.
 בתלושי משכורת, טופס 106 ובכרטיסי הנהלת החשבונות, מופיע בסכום נפרד מרכיב השכר שבעדו העובד זכאי לזכויות סוציאליות.

כדי למנוע כפל ניכויים/זיכויים, ההטבה תינתן רק לעובד שחישוב המס משכרו נעשה לפי תוספת א' לתקנות והוא מועסק אצל המעביד מתחילת שנת המס.
 העובד הצהיר בפני המעביד כי מלבדו לא יהנה אף אחד אחר מבני משפחתו בהטבת מס בגין הפקדות עליהן הוא דורש את הניכוי/זיכוי.

העובד ימציא למעביד אישורים מקוריים ומפורטים על ההפקדות בקופה הכוללות: שם, שם הקופה, סוג הקופה, סכומים ותאריכי הפקדה וכן ציון שהקופה מאושרת לפי סעיפים 47 ו-45א' לפקודה. האישורים המקוריים וההצהרות יישמרו עם ספרי החשבונות למשך התקופה הרשומה בחוק. האישור המקורי שהוגש למעביד לצורך מתן ההטבה יסומן בחותמת המאשרת כי ניתנה הטבה בגין האישור. במידה והעובד צריך להגיש דוח למס הכנסה רשאי המעביד למסור לו את האישורים המקוריים לצרכי הגשת דוח שנתי למס הכנסה בלבד שבידי המעביד יישאר צילום האישור והצהרת העובד כי האישור הוחזר לו לצורך זה.

מכאן שההנחיות אלו יכולות להקל על שכירים אשר מטבעם לא חייבים בהגשת דוחות למס הכנסה, אך מעוניינים לקבל את הטבות מס בגין הפקדות לקופות גמל, על ידי מתן הרשאה לקבלת ההטבות דרך המעביד באמצעות המנגנון המתואר לעיל.
 עובד המשלם בעצמו לקופת גמל כאמור, ולא ניצל את ההטבות דרך המשכורת, רשאי להגיש דוח שנתי להחזר מס ולבקש מפקיד השומה לקבל הטבות אלו. בהקשר זה ראה סעיף 2.14 להלן.
 בהקשר זה ראה סעיפים 3.2-3.6 למדריך המס.

2.13 זיכוי עבור תרומות

שכיר או עצמאי אשר תרמו למוסד ציבורי כמשמעותו בסעיף 9(2) לפקודה ואשר יש לו אישור כמוסד ציבורי לפי סעיף 46 לפקודה, זכאים להקלה ממס.

העצמאי מקבל את הזיכוי בגין התרומות שתרם בעת הגשת הדוח השנתי, ואילו העובד השכיר נאלץ בעבר להגיש דוח לרשויות המס כדי ליהנות מן ההטבה בגין תרומתו.

בהתאם להוראות תקנה 9(א) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), התשנ"ג - 1993 (להלן: **"התקנה"**), פקיד שומה רשאי, עפ"י בקשת העובד, להורות למעביד להקטין את ניכוי המס או להימנע ממנו, כאשר לעובד מגיע ניכוי, זיכוי או נקודת זיכוי, וכן במצבים בהם הכנסתו פטורה כולה או מקצתה.

בנוסף, מטפלת התקנה בנושא קבלת זיכוי בגין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה.
 המנהל רשאי להודיע למעבידים או לחלק מהם כי ניתן להתיר הנחות או פטורים גם ללא אישור פקיד השומה.

מכוח התקנה, פרסמה רשות המיסים הוראת ביצוע מס הכנסה מס' 7/2012 (להלן: **"הוראת הביצוע"**), בדבר אישור למעביד למתן זיכוי לפי סעיף 46 לפקודה, לעובדיו, באמצעות תלוש שכר. הוראת הביצוע כוללת תנאים בהם צריך לעמוד מעביד על מנת לקבל אישור למתן זיכוי כאמור. מעביד אשר עומד בכללי הוראת הביצוע, יוכל להחזיר לעובד את הזיכוי בגין התרומות שתרם, דרך תלוש המשכורת ולחסוך לעובד הגשת דוח שנתי למס הכנסה.

זיכוי המס, שיחיד יכול לקבל בגין תרומה שתרם למוסד ציבורי כאמור, הינו בשיעור של 35% מסכום התרומה. הסכום המיזערי שיש לתרום כדי לקבל את הזיכוי כאמור הינו בסך של 180 ש"ח (נכון לשנת 2017) ובלבד שלא יינתן זיכוי ממס בשל סכום כולל של תרומות העולה על 30% מההכנסה החייבת של היחיד או על סך של 9,184,000 ש"ח (נכון לשנת 2017).

2.14 בקשה להחזר מס

(מתוך פירסומי נציבות מס הכנסה)

- עובד שכיר, שבמהלך השנה לא נהנה מההטבות המגיעות לו רשאי להגיש בקשה להחזר מס. את הבקשה יש להגיש באמצעות דוח מקוצר (טופס 0135) המיועד לעובד שכיר שהכנסתו ממשכורת בלבד, ולצרף את המסמכים הבאים:
- (1) טופסי 106 שהוציאו המעבידים (לשני בני הזוג), ובמקרה של פרישה - טופס 161 (החל מחודש 10/2006 בצרוף טופס 161א');;
  - (2) אישורים על הפרשות לקופות גמל וביטוח חיים מצד העובד עצמו;
  - (3) אישורים אחרים המקנים הקלה במס;
  - (4) אישורים על ניכוי במקור מריבית ורווח הון מניירות ערך (טפסים 867, 867א');;
- בקשות להחזרי מס ניתן להגיש עד שש שנים אחורה משנת המס הנוכחית.

2.15 חישוב נפרד לבני זוג שמקור הכנסתם אחד

2.15.1 ביום 30/12/2013, פורסם תיקון 199 לפקודת מס הכנסה, אשר בעקבותיו שונה נוסח סעיף 66(ד) לפקודה כך שבנוסחו החדש מאפשר חישוב מס נפרד לבני זוג שלהם קיימת תלות בין מקורות ההכנסה שלהם.

לפני תיקון הסעיף, בני זוג אשר להם תלות בין מקורות ההכנסה שלהם, דרשו בדוחות המס שלהם חישוב נפרד, בהסתמך על הפסיקה אשר הייתה קיימת במהלך השנים.

להלן סקירת החוק לפני תיקון לפני תיקון 199 לפקודה ולאחריו:

סעיף 65 לפקודה קובע כי **יראו את הכנסת בני הזוג לצרכי הפקודה כהכנסת בן הזוג הרשום והיא תחויב על שמו.**

על אף האמור בסעיף 65 לפקודה, קובע סעיף 66(א) לפקודה, כי **רשאי בן הזוג שאינו בן הזוג הרשום, לבקש שייעשה חישוב מס נפרד**, על הכנסות מיגיעה אישית הכוללות, ביו היתר, הכנסות מעסק, ממשלח יד ומעבודה ובלבד שאין תלות בין מקור ההכנסה של בן הזוג הרשום שביקש כאמור ובהתקיים התנאים הקבועים בסעיף.

כסייג להוראות סעיף 66(א) לפקודה, קבע סעיף 66(ד) לפקודה, כי סעיף 66(א) לפקודה לא יחול אלא אם הכנסת בן זוג אחד באה ממקור שהוא בלתי תלוי בהכנסת בן הזוג השני.

יצוין, כי סעיף 66(ה) לפקודה, קבע כי שני בני הזוג, העובדים יחדיו בעסק משותף יהיו זכאים לחישוב מס הכנסה נפרד, במקום חישוב מאוחד, לגבי הכנסתם מיגיעה אישית מאותו עסק עד לסכום של 49,680 ש"ח (נכון לשנת 2013) בהתקיים דרישות ותנאי הסעיף.

תיקון מס' 199 לפקודה

על פי התיקון, שונה נוסח סעיף 66(ד) לפקודה כך שבנוסחו החדש מאפשר חישוב מס נפרד לבני זוג שקיימת תלות בין מקורות ההכנסה שלהם, בהתקיים שלושה תנאים מצטברים כדלקמן:

1. יגיעתו האישית של כל אחד מבני הזוג נחוצה לשם ייצור ההכנסה ממקור ההכנסה המשותף.
  2. כל אחד מבני הזוג מקבל הכנסה התואמת את תרומתו לייצור ההכנסה, ממקור ההכנסה המשותף, ועומד ביחס ישיר לתרומתו לייצור ההכנסה כאמור.
  3. אם ההכנסה מופקת בבית המגורים של בני הזוג - בית המגורים משמש, דרך קבע, את מקור ההכנסה המשותף ומרבית פעילות מקור ההכנסה נעשית בבית המגורים.
- לעניין זה, "מקור הכנסה משותף" – מקור הכנסה של בן זוג התלוי במקור ההכנסה של בן הזוג השני.

כמו כן במסגרת התיקון בוטל סעיף 66(ה) לפקודת מס הכנסה, המאפשר חישוב נפרד לבני זוג הקיימת תלות בהכנסותיהם עד לגובה של 49,680 ש"ח (נכון לשנת 2013).

תחולת תיקון 199 לפקודה נקבע לגבי הכנסה שהופקה מיום 1 בינואר 2014.

ע"מ 1256/08 רפאל ודינה דרי נ' פקיד שומה פתח תקווה

ביום 31 בינואר 2017, נקבע על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב, כי בן הזוג הלא רשום, שהשתמש לשם הפקת הכנסתו, במשרדים ובציוד של הבן זוג הרשום, לא הופכת אוטומטית לתלות במקור ההכנסה של בן הזוג ואין לערוך חישוב מאוחד בגין ההכנסה.

2.15.2 חישוב נפרד בקיבוצים ובמושבים שיתופיים

ביום 31/12/2013 פורסם תיקון 199 לפקודת מס הכנסה, אשר בעקבותיו תוקן סעיף 57(ב) לפקודה החל מתאריך 1.1.2014, כך שבנוסחו החדש מאפשר חישוב מס נפרד לחברי הקיבוץ ללא הגבלת סכום בהתקיים מספר תנאים כפי שמופיעים בסעיף.

לפני תיקון הסעיף, במסגרת חוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 תוקן סעיף 57 לפקודת מס הכנסה ונוספה לו פסקה (ב) לפיה נקבע, החל מיום 1.1.2004 רשאי קיבוץ, כהגדרתו בפקודה, לתבוע כי ייעשה חישוב נפרד על כלל הכנסתו החייבת המתחלקת באופן רעיוני בין חבריו עד לסכום

של 49,680 ש"ח (נכון לשנת 2013), בהפחתת הכנסה חייבת שאינה הכנסה לפי סעיפים 12(1) או 2(2) לפקודה.

כאמור במסגרת תיקון 199, אשר תחולתו מיום 1.1.2014, נקבעו 3 תנאים אשר בהתקיימותם ניתן יהיה לתבוע חישוב נפרד כאמור לעיל ללא הגבלת סכום:
 עיקר עבודתם של שני בני הזוג חברי הקיבוץ הוא בעבודה מזכה*.
 עבודתו של כל אחד מבני הזוג נדרשת ליצור ההכנסה לקיבוץ.
 הקיבוץ עורך רישום מדוייק לגבי עבודתם של כל חברי הקיבוץ.
 על אף האמור בסעיפים 1-3 לעיל, יש להחיל את ההוראות לחישוב נפרד כאמור בסעיף 66(ג) לפקודה.

כמו כן לא יחולו הזיכויים על פי סעיפים 38 ו-39 לפקודה.

* "עבודה מזכה" – עבודה בענף המניב לקיבוץ במישרין או עקיפין, הכנסה לפי סעיף 12(1), 2(2) בלבד שאינה עבודה במתן אספקת מחיה לחברי הקיבוץ במישרין או עקיפין.

2.15.3 קיזוז הפסדים בין בני זוג בחישוב נפרד (עמ"ה 9025/06 חנה בן אליהו נ' פ"ש י-ס 1)

פסק דין זה משנת 2008 דן בערעור שהגישה אישה אשר לה הכנסות כשכירה ובעלת עסק עצמאי אשר צבר הפסדים, לקזז תחילה את הפסדיה כנגד הכנסתה ממשכורת ואת יתרת ההפסדים אשר נוצרו ביקשה לקזז כנגד הכנסותיו של בעלה ממשכורת. אחת הטענות שנטענו על ידי בני הזוג היא שהחישוב הנפרד שסעיף 66 לפקודה מתייחס אליו הינו דוח למס ולא להכנסות בני הזוג. בית המשפט קבע כי סעיף 28 לפקודה קובע כי הפסד של יחיד ניתן לקזז כנגד הכנסתו החייבת ולא כנגד הכנסת יחיד אחר כלשהו. עוד הוסיף בית המשפט כי בעבר התייחסו אל התא המשפחתי כאל יחידה מיסויית אחת, בה הכנסות האישה נבלעות בהכנסות הבעל, אולם במהלך השנים התחזקה בפסיקה ובחקיקה הגישה לפיה ראוי להתייחס לבני הזוג באופן נפרד ושוויוני. עוד קבע בית המשפט כי הטענה לפיה החישוב הנפרד לפי סעיף 66 לפקודה מתייחס למס ולא להכנסות בני הזוג אינה נכונה מכיוון שבהמשך הסעיף יש התייחסות מפורשת להכנסה. הערעור נדחה.

2.16 זיכוי בחישוב נפרד - חוק לתיקון פקודת מס הכנסה

במסגרת תיקון 187 לפקודה, אשר תחולתו מיום 1.1.2012, תוקן סעיף 66(ג) לפקודה הקובע כי בן זוג רשאי, אף אם לבן זוגו אין הכנסה מיגיעה אישית, לבקש חישוב נפרד על הכנסתו מיגיעה אישית, ויהיה זכאי, כנגד המס החל על הכנסתו זו, לנקודות זיכוי כאמור בפסקאות (4) או (5) לסעיף דהיינו קבלת נקודות זיכוי בגין ילדים ופעוטות.

2.17 הטבות במס בגין עבודה במשמרות

על פי סעיף 10 לפקודה, מי שעובד במפעל תעשייתי שעיקר פעילותו בשנת המס היא פעילות ייצורית כמשמעותה בחוק עידוד התעשייה, תשכ"ט-1969, במשמרת שניה ושלישית כפי שהגדיר שר האוצר בתקנות, זכאי להטבה ממס על פי הסכומים בסעיף, "משמרת שניה": מכסת העבודה היומית המלאה שאיננה פחותה משבע שעות רצופות, אשר שעת התחלתה בסיום משמרת ראשונה אך לא לפני שעה 14:00.
 "משמרת שלישית": מכסת עבודה היומית המלאה שאיננה פחותה משש שעות רצופות ואשר שעת התחלתה בסיום משמרת שניה.

על פי סעיף 10 ועל פי התקנות מכח הסעיף, יינתן זיכוי מהמס בשיעור של 15 אחוזים מהכנסת עבודה, ההטבה במס תינתן רק לעובדי הייצור במשמרת השניה והשלישית, וכן לעובדי מנהלה והשירותים שבעל המפעל הוכיח שעבודתם במשמרות הנ"ל חיוניים להפעלת קווי הייצור שבמפעל. כמו כן נקבע כי עובדים שסך הכנסתם מאת המעביד במפעל כאמור עולה על 126,840 ש"ח לשנה לא יהיו זכאים להטבה בשל חלק ההכנסה העולה על סכום התקרה, וכן סכום הזיכוי לא יעלה על 10,570 ש"ח בשנה (הסכומים נכונים לשנת 2017).

2.18 הנחות במס על פי יישוב מגורים

על פי סעיף 11 לפקודה, מי שבמהלך שנת המס היה לתושב אחד היישובים המזכרים בהנחה, או חדל להיות תושב ביישוב כאמור, יהא זכאי לזיכוי ממס יחסי לתקופת תושבותו ביישוב, ובלבד שהיה תושב היישוב 12 חודשים רצופים לפחות.

תושב יישוב המפורט בסעיף, יהיה זכאי לקבלת זיכוי מהמס, בשיעורים שונים, מההכנסה החייבת מיגיעה אישית, בהתאם ליישוב בו היה לתושב. הזיכוי יינתן על חלק ההכנסה אשר אינו עולה על סכום שנקבע בסעיף, בהתאם לרשימת היישובים המפורטת בו.

בג"ץ 8300/02 גדבאן נסר ואח' נ' ממשלת ישראל ואח'

סעיף 11(ב) לפקודה קובע רשימה פרטנית של יישובים אשר תושביהם זכאים להטבות במס הכנסה אשר אינה מוגדרת על ידי קריטריונים כלשהם.

בבג"ץ גדבאן נידונו שמונה עתירות לבית המשפט העליון ולכולן טענה זהה המופנית נגד האופן שבה נקבעה רשימת היישובים הזכאים להטבות ממס במסגרת סעיף 11(ב) לפקודה.

על פי טענה זו, הטבות המס ניתנו, ועודנה ניתנות, מבלי שנקבעו לכך אמות מידה אחידות, לגבי היישובים אשר תושביהם זכאים לקבלת זיכוי ממס, ואילו בחלק מהעיתירות נטען כי הפגיעה בשוויון מתבטאת באפלייתם של יישובים ערביים ודרוזים בצפון הארץ ושל יישובים בדואיים בדרום לעומת יישובים יהודיים שכנים.

בית המשפט העליון שייך את העותרים לשלוש קבוצות:

1. קבוצה ראשונה: עליה נמנים האגודה לזכויות האזרח וארגון עדאלה, עניינם היבטים הנוגעים להפליה לרעה, בין היתר של יישובים בדואים באישור הדרום. בית המשפט קבע לגבי עתירה זו כי אכן ישנה פגיעה בזכות לשוויון וביטל את חלק ב' בתוספת הראשונה לפקודה שם הוספו קודם לעתירה, חמישה יישובים בעוטף עזה ליישובים הזכאים לקבלת זיכוי ממס בהתאם לסעיף 11 לפקודה.

2. קבוצה שנייה: יישובים שונים בצפון אשר כל מה שמפריד בינם לבין היישובים אשר מקבלים את הטבת המס הוא כביש שרוחבו מטרים ספורים. לגבי קבוצה זו, קבע בית המשפט כי יש להרחיב את הטבות המס הקבועות בסעיף 11(ב) לפקודה כך שגם תושבי היישובים העותרים יהיו זכאים להן. עם זאת, צירופם של יישובים אלה למסגרת הטבות המס יושהה לתקופה של שנה.

3. קבוצה שלישית: עתירות של מספר רשויות מקומיות שונות, הטוענות, כל אחת מנימוקה היא, לזכאותה להטבות מס. במקרה זה **דחה בית-המשפט העליון את העתירות**, מהסיבה שאין בידי בית-המשפט הכלים, ואין זה מתפקידו, לקבוע קריטריונים למתן הטבות מס לקביעת שיעורן.

ביום 2.3.2014 פורסם בחוזר של רשות המסים רשימה של מספר יישובים שייגרעו מהרשימות החל מיום 31/10/2014, במקום מיום 23/2/2014 במקור.

ע"פ החלטת בג"ץ מיום 19 ביולי 2015, נקבע כי היישובים הנ"ל יגרעו מהרשימה החל מיום 01/12/2015 ולא מיום 31/10/2014.

ביום 30 בנובמבר 2015, נקבע ע"י בית המשפט העליון, כי היישובים הנ"ל יגרעו מהרשימות החל מיום 31/12/2015 ולא כפי שנאמר לפני.

(מועצה איזורית ערבה תיכונה, מועצה איזורית אילות, ערד, חצור הגלילית, בית שאן).
ביום 9 בדצמבר 2015, פורסם בס"ח 2513 תיקון לסעיף 11 לפקודה, וכן תיקון לחוק לסיוע לשדרות וליישובי הנגב המערבי.

במסגרת התיקון נקבע ניקוד לכל יישוב לפי קריטריונים שונים, יישוב אשר עונה על הקריטריונים יוגדר כ"יישוב מוטב" ויקנה לתושבים שגרים ביישובים המוטבים זיכוי ממס על הכנסתם מיגיעה אישית בתקרות, ובשיעורים שונים בהתאם למובא בסעיף 11(ב) לפקודה.

כמו כן נקבע בתיקון לסעיף, כי יישוב שהיה זכאי להטבה עד לשנת 2015, ולא זכאי בהתאם לתיקון להטבה החל משנת 2016, יהנה מהטבה בשנת המס שאינה עומד בקריטריונים (2016) ובשנת המס שלאחריה (2017), בהתאם לשיעורים והתקרות שהיו ליישוב טרם חדל להיות יישוב מוטב (בתנאי שהיה תושב היישוב במשך כל שנת המס 2016).

תחולת הסעיף הינה החל מ 1.1.2016.

ביום 22 בפברואר 2016, פורסם תיקון לחוק אזור סחר חופשי באילת. על פי התיקון נקבע, כי תושבי אילת יהיו זכאים לזיכוי מס בשיעור של 10% עד לתקרה של 240,000 ש"ח מכלל הכנסתם מיגיעה אישית ולא רק מהכנסתם לפי סעיף 12(1), ו 2(2) כפי שהיה לפני התיקון.

ע"מ 10-04-28132 בלטינסקי נ' פקיד שומה עכו

בפסק דין בלטינסקי אשר ניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה ביום 6 במרץ 2012, נקבע, כי גברת בלטינסקי אינה זכאית להנחת מס המגיעה לתושב יישוב מזכה מאחר ולא הוכיחה כי מקום מגוריה הקבוע ומרכז חייה היה בנהריה וזאת לאור העובדה כי החזיקה בדירות אותן שכרה באיזורים אחרים.

ע"א 8234/11 בלטינסקי נגד פקיד שומה עכו

בפסק דין בלטינסקי אשר ניתן בבית המשפט העליון ביום 6 פברואר 2014, נקבע כי פסיקת בית המשפט המחוזי צודקת ואין מקום לשינוי.

ע"מ 880/08 משה הלפמן נ' פקיד שומה חדרה

בפסק דין הלפמן אשר ניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה ביום 10 באוגוסט 2010, נקבע, כי מר הלפמן אינו זכאי להנחת מס המגיעה לתושב יישוב מזכה מכיוון שמרכז החיים שלו אינו בערד בלבד אלא מרכז חייו כפול, בערד ובבנימינה אשר בה מתגוררת משפחתו.

ע"מ 14-01-44651 דב יעקבי נ' פקיד השומה חיפה

בפסק דין יעקבי אשר ניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה ביום 02 באפריל 2015 נקבע, כי מר יעקבי אינו זכאי להנחת מס המגיעה לתושב קו עימות מכיוון ומרכז חייו אינו בקיבוץ דורות שבנגב אלא חיפה, שם מתגוררת משפחתו.

ע"מ 21313/15 דוד יעקב נ' פקיד שומה עכו

בפסק דין יעקב אשר ניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה ביום 25 בנובמבר 2016, נקבע כי מר יעקב זכאי להנחת מס המגיעה לתושב יישוב מזכה (עכו), על אף שמקום עבודתו בקריית גת. עוד נקבע בפס"ד כי אין לקבוע במרכז חיים כעניין טכני בלבד, ויש לקחת בחשבון עובדות נוספות.

2.19 נקודות זיכוי בגין לימודים אקדמאים ולימודי מקצוע

במסגרת תיקון 147 לפקודת מס הכנסה (להלן: "התיקון") הוספו סעיפים 40ג ו-40ד. סעיפים 40ג ו-40ד מאפשרים קבלת מחצית נקודת זיכוי בגין לימודים אקדמאיים ולימודי הוראה. ביום 15.6.06 פורסם תיקון 151 לפקודת מס הכנסה (להלן: "תיקון 151"). לפי תיקון 151 תוקן סעיף 40ד לפקודה, כך שבכל מקום בסעיף בו נכתב "הוראה"/"לימודי הוראה" ייכתב "מקצוע"/"ליחיד שסיים לימודי מקצוע".

"לימודי מקצוע" - לימודים לרכישת מקצוע מסויים, בהיקף שעות לימוד הזהה ל-1,700 שעות לימוד הנהוגות במוסד להשכלה גבוהה, כהגדרתו בסעיף 40ד לפחות;

"תעודת מקצוע" - תעודה הניתנת בסיום לימודי מקצוע, המוכרת על ידי משרד ממשלתי; ביום 7.6.2007, פורסם תיקון עקיף לפקודת מס הכנסה - תיקון מס' 156 (להלן: "תיקון 156"). בפקודה תוקנו סעיפים 40ג ו-40ד כך שסטודנט הלומד לתואר ראשון ואשר סיים לימודיו החל משנת מס 2007, יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת בכל שנת מס למשך שלוש שנים, החל משנת המס שאחרי שנת מועד הזכאות לתואר הראשון.

תיקון זה מוסיף חצי נקודת זיכוי למסיימי תואר ראשון, נוסף על חצי נקודת הזיכוי אשר היו זכאים לה החל משנת 2005 לאחר תיקון 147 לפקודה.

לגבי סטודנטים לתואר שני וללימודי מקצוע, לא יחול שינוי והם יהיו זכאים לחצי נקודת זיכוי לשנה על כל שנת לימודים. מי שסיים לימודי תואר שלישי ברפואה, רפואת שיניים או במסלול לימודים ישיר לתואר שלישי, יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת במשך שלוש שנים ראשונות ולחצי נקודת זיכוי בשנתיים לאחר מכן.

כאמור בחוק, תחילתם של סעיפים 40ג ו-40ד לפקודה כנוסחם לאחר תיקון 156, לגבי יחיד שסיים את לימודיו לתואר אקדמי ראשון או לתואר אקדמי שלישי ברפואה, ברפואת שיניים או במסלול לימודים ישיר לתואר שלישי - בשנת המס 2007.

ביום 14 במרץ 2012 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 189), בעקבות תיקון זה, הוסף סעיף 40ג(ג) אשר מאפשר, למי שבתחום עיסוקו נדרשת התמחות, לדחות את מועד קבלת נקודות הזיכוי, לשנת המס שלאחר השנה שבה יסיים את ההתמחות, במקום החל משנת המס שלאחר סיום הלימודים.

1.1.12 תחילת התיקון מיום

במסגרת חוק ההסדרים (תיקוני חקיקה לשנים 2013 ו-2014, תיקון 197 לפקודה), נקבע כי נקודת זיכוי למסיימי תואר ראשון, תואר שני, תואר שלישי בלימודי רפואה או רפואת שיניים ולימודי מקצוע, למי שסיים את לימודיו בתקופה שבין 1 בינואר 2014 לבין 31 בדצמבר 2015, יהנה מנקודת זיכוי אחת או מחצית נקודת זיכוי, כמפורט בסעיפי החוק, אשר תוגבל לתקופה של שנה אחת בלבד, בשנת סיום הלימודים או בשנת המס שלאחריה על פי בחירת הנישום.

במסגרת חוק ההסדרים (תיקוני חקיקה לשנים 2015-2016), תיקנו את סעיפים 40ג ו-40ד לפקודת מס הכנסה, כך שבתקופה מ-1 בינואר 2016 ועד 31 לדצמבר 2018, נקודת זיכוי או חצי נקודת זיכוי בגין מי שסיים לימודי תואר ראשון, שני, תואר שלישי בלימודי רפואה או רפואת שיניים, וכן לימודי מקצוע, יחולו במשך שנה אחת בדומה לנוסח הקיים לגבי מי שסיים לימודיו בשנים 2014, 2015. בתזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה לשנים 2017 ו-2018), התשע"ו-2016 תיקנו את סעיף 40ד, ו-40ה, כך שבשנת 2017 יקבלו מסיימי לימודי תעודה בהיקף של 1,700 שעות, 0.75 נקודות זיכוי, והחל משנת 2018 נקודת זכות אחת כמו מסיימי תואר ראשון.

2.20 נקודות זיכוי לחיילים משוחררים

סעיף 39א בפקודת מס הכנסה קובע, כי בחישוב המס על הכנסתו מיגיעה אישית של חייל משוחרר תובא בחשבון חלק מנקודת זיכוי לכל חודש משלושים ושישה החודשים* הראשונים שלאחר החודש שבו סיים את שירותו הסדיר, כמפורט להלן:

1. 1/6 נקודת זיכוי - אם שירת שירות סדיר של-
  - (א) לגבי גבר- 23 חודשים מלאים לפחות;
  - (ב) לגבי אישה- 22 חודשים מלאים לפחות;
2. 1/12 נקודת זיכוי - אם שירת שירות סדיר של פחות מ-
  - (א) לגבי גבר- 23 חודשים מלאים;
  - (ב) לגבי אישה- 22 חודשים מלאים;

(*) תחולה מיום 1.1.2007 והוא יחול על מי ששוחרר ביום זה ואילך, לפני מועד זה ההטבה ניתנה לתקופה של עשרים וארבעה חודשים בלבד.

2.21 נקודות זיכוי בעד ילדים

להלן טבלת המפרטת את נקודות הזיכוי בגין ילדים אשר יינתנו לאמהות ואבות בהתאם למצב משפחתי, החל מיום 1.1.2012. ערך של נקודת זיכוי אחת הינה בסך של 215 ש"ח לחודש (נכון לשנת 2017), סך של 2,580 ש"ח לשנה (נכון לשנת 2017):

מספר נקודות זיכוי	פרטים
2.25	גבר ללא ילדים
2.75	אישה ללא ילדים
3.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ נשוי שלאשתו (יחיד מוטב) אין הכנסה ואין ילדים ▪ נער בגיל 16-17 ▪ אב לפעוט בשנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שלוש (למעט אב החי בנפרד וילדיו בחזקתו) ▪ גבר החי בנפרד ומשלם מזונות בגין ילד (שאינו פעוט) שאינו בחזקתו ▪ אישה נשואה ולה ילד בוגר או יילוד
3.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ גבר הורה יחיד ולו ילד בוגר בחזקתו ▪ אב החי בנפרד ולו יילוד או ילד בוגר בחזקתו ▪ נערה בגיל 16-17 ▪ אישה נשואה ולה ילד בגיל שש עד שבע עשרה
4.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב לפעוט בשנה שלאחר שנת לידתו ובשנה שלאחריה (למעט אב החי בנפרד וילדיו בחזקתו) ▪ גבר הורה יחיד ולו ילד אחד, בגיל שש עד שבע עשרה בחזקתו ▪ גבר החי בנפרד ולו ילד, בגיל 6-17, בחזקתו ▪ אשה החיה בנפרד ולה ילד בוגר בחזקתה
4.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה נשואה ולה ילד בשנה שלאחר לידתו ועד השנה בה מלאו לו חמש ▪ גבר הורה יחיד ולו יילוד בחזקתו
5.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה יילוד בחזקתה ▪ גבר הורה יחיד ולו ילד אחד, בגיל ארבע או חמש, בחזקתו ▪ גבר החי בנפרד ומשלם מזונות בגין פעוט, בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה שבה מלאו לו שנתיים שאיננו בחזקתו ▪ אב החי בנפרד ולו ילד אחד בגיל שנה עד חמש בחזקתו
5.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה ילד אחד בגיל ארבע או חמש בחזקתה ▪ אשה החיה בנפרד ולה ילד אחד בגיל שנה עד גיל חמש בחזקתה ▪ אשה החיה בנפרד ומשלמת מזונות בגין פעוט, בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה שבה מלאו לו שנתיים, שלא בחזקתה
6.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ גבר הורה יחיד ולו פעוט אחד בגיל שלוש בחזקתו
6.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה פעוט אחד בגיל שלוש בחזקתה
7.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ גבר הורה יחיד ולו פעוט בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שנתיים בחזקתו
7.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה פעוט בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שנתיים בחזקתה

- **"יחיד מוטב"** - יחיד שהוא או בן זוגו הגיע לגיל פרישה או עיוור או נכה לפי סעיף 59(5).
  - **"הורה יחיד"** - שכן זוגו נפטר או שרשום במרשם האוכלוסין בלא פרטי בן הזוג השני.
  - **"פעוט"** - ילד שטרם מלאו לו ארבע שנים בשנת המס.
  - **"יילוד"** - ילד בשנת הלידה.
  - **"בוגר"** - ילד בשנה בה מלאו לו שמונה עשרה.
- ביום 16 למאי 2017, פורסם בספר החוקים חוברת 2638 חוק מס הכנסה (הגדלת נקודות זיכוי להורים - הוראת שעה) (להלן התוכנית "נטו משפחה") התשע"ז-2017.

בהוראת השעה הוגדלו בשנים 2017 ו 2018 בלבד, נקודות הזיכוי לאב ולאם עבור ילדיהם עד גיל חמש.

בהתאם לתוכנית יינתן לכל אחד מההורים נקודות זיכוי כמפורט להלן: שנת לידה 1.5 נקודות (חלף 1 נקודה לגבר, ו 0.5 לאישה).

שנה שלאחר שנת לידתו ועד להגיעו לגיל חמש, 2.5 נקודות זיכוי לכל אחד (חלף 2 נקודות שקיבלה האישה, גבר קיבל עד גיל שלוש 2 נקודות/נקודה בהתאמה).

כמו כן נקבע בהוראת השעה כי לאם היולדת בשנים 2017 או 2018, תהיה אפשרות להעביר לשנה שאחרי שנת הלידה נקודת זכות אחת מתוך 1.5 נקודות הזיכוי, בגין כל אחד מילדיה שנולדו בשנים הנ"ל.

להלן טבלה המפרטת את נקודות הזיכוי בגין ילדים אשר יינתנו לאמהות ואבות בהתאם למצב המשפחתי ע"פ הוראת השעה, תוכנית נטו משפחה נכון לשנים 2017 ו- 2018 בלבד (נכון למועד כתיבת פרק זה)

מספר נקודות זיכוי	מצב משפחתי
2.25	גבר ללא ילדים
2.75	אישה ללא ילדים
3.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ נשוי שלאשתו (יחיד מוטב) אין הכנסה ואין ילדים ▪ נער בגיל 16-18 ▪ גבר החי בנפרד ומשלם מזונות בגין ילד (שאינו פעוט) שאינו בחזקתו ▪ אשה נשואה ולה ילד בוגר
3.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב הורה יחיד ולו ילד בוגר בחזקתו ▪ אב החי בנפרד ולו ילד בוגר בחזקתו ▪ נערה בגיל 16-18 ▪ אישה נשואה ולה ילד בגיל 6-17 ▪ אב לילד בשנת הלידה
4.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב הורה יחיד ולו ילד אחד, בגיל 6-17 בחזקתו ▪ אב החי בנפרד ולו ילד בגיל 6-17, בחזקתו ▪ אשה החיה בנפרד ולה ילד בוגר בחזקתה ▪ אם לילד בשנת הלידה (ללא ניווד הנקודה)
4.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב לילד אחד בשנה שלאחר שנת הלידה ועד לשנה בה מלאו לו 5 שנים ▪ אב החי בנפרד ולו ילד שנולד בשנת המס ואינו בחזקתו ומשלם מזונות בגיניו
5.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב החי בנפרד ולו שני ילדים בגילאים 6-17 בחזקתו ▪ אם לילד אחד בשנה שלאחר שנת הלידה ועד לשנה בא מלאו לו 5 שנים
5.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אב החי בנפרד ולו ילד אחד בחזקתו בשנה שלאחר שנת לידתו ועד שנה שבה מלאו לו 5 שנים
6.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה החיה בנפרד ולה ילד אחד בחזקתה בשנה שלאחר שנת לידתו ועד השנה שבה מלאו לו 5 שנים
6.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה ילד שנולד בשנת המס
7.25	<ul style="list-style-type: none"> ▪ גבר החי בנפרד ולו 2 ילדים. ילד אחד בשנת לידתו וילד שנה בשנה לאחר שנת לידתו ועד השנה שמלאו לו 5 שנים, בחזקתו
7.75	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אשה הורה יחיד ולה 2 ילדים. ילד להורה אחד בשנת לידתו וילד שני בגילאים 6-17, בחזקתה

▪ **"יחיד מוטב"** - יחיד שהוא או בן זוגו הגיע לגיל פרישה או עיוור או נכה לפי סעיף 9(5).

▪ **"הורה יחיד"** - שכן זוגו נפטר או שרשום במרשם האוכלוסין בלא פרטי בן הזוג השני.

▪ **"פעוט"** - ילד שטרם מלאו לו שש בשנת המס.

- "יילוד" – ילד בשנת הלידה.
- "בוגר" – ילד בשנה בה מלאו לו שמונה עשרה.

ע"מ 11-03-54773 אריה עטיאס נ' פ"ש עפולה

המערער חי עם בת זוגו ללא שהשניים נישאו, לבני הזוג ילדים אותם הם מגדלים יחד. המערער דרש נקודת קצבה עפ"י סעיף 40(א) לפקודה, כקבוע בסעיף 68 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995. ונקודת זיכוי עפ"י סעיף 40(ב) (1) לפקודת מס הכנסה כהורה במשפחה חד הורית. טענת המערער היא כי יש לראותו "כרווק" מאחר והוא ובת זוגתו לא נישאו, ובטענה זו מפנה להגדרת "בני זוג" בסעיף 1 לפקודה המחייבת נישואין על מנת שיראו בו ובבת הזוג כבני זוג לעניין הפקודה.

בית המשפט המחוזי הפנה את המערער לביטוח לאומי על מנת לדרוש את הקצבה עפ"י סעיף 40(א) ודחה את טענת המערער לקבלת נקודת זיכוי עפ"י סעיף 40(ב) (1) מהסיבה שנקודות זיכוי אלו, ניתנות להורה במשפחה חד הורית וכי המשפחה הנ"ל איננה חד הורית מאחר ושני בני הזוג מגדלים את הילדים יחדיו.

2.21.1 נקודות זיכוי בגין ילדים לבני זוג מאותו המין

ביום 31/12/2013 פרסמה רשות המסים הנחיה ביחס למתן נקודות זיכוי בגין ילדים לבני זוג מאותו המין.

סעיפים 66(ג) (4) ו- (5) לפקודה, נוקטים במונחים "אשה" ו- "גבר", לצורך הענקת זיכוי בעד ילד ובעד פעוט לבני זוג כהגדרת המונח סעיף 1 לפקודה.

עמדת רשות המסים לעניין מתן נקודות זיכוי בגין ילדים כאמור, לבני זוג נשואים מאותו מין הינה כדלקמן:

1. בני זוג מאותו מין ייהנו מאותן נקודות זיכוי ממס המוענקות מכוח הפקודה ל"בני זוג" באותן הנסיבות.

2. במקרה של בני זוג נשואים מאותו מין, בן הזוג המקבל את קצבת ביטוח לאומי עבור ילדיו בהתאם לסעיף 40(א) לפקודה, הוא זה שיקבל גם את נקודות הזיכוי המוענקות מכוח הוראות סעיף 66(ג) (4) לפקודה (נקודות הזיכוי לאישה עבור ילדים + פעוטות) כנגד הכנסתו מיגיעה אישית, בן זוג האחר יקבל את נקודות הזיכוי המוענקות לפי הוראת סעיף 66(ג) (5) לפקודה (נקודות הזיכוי עבור פעוטות לגבר) כנגד הכנסתו מיגיעה אישית.

2.21.2 נקודות זיכוי לפי סעיף 40 לפקודת מס הכנסה - משמורת משותפת מלאה* של ההורים

ביום 20 במאי 2014 פורסם חוזר מס הכנסה 02/2014. החוזר מפרט את אופן הטיפול בהענקת נקודות זיכוי בגין ילדים שלהוריהם משמורת משותפת מלאה.

בג"ץ 7455/13 - עמותת הורות משותפת נ' רשות המסים בישראל

במהלך עתירה שהגישה עמותת הורות משותפת נגד רשות המסים, בגין דרישתה להורות לרשות המסים, לפרסם חוזר המסדיר את חלוקת נקודות הזיכוי בגין ילדים במקרים של משמורת משותפת מלאה, באופן שווה בין שני ההורים, פורסם כי הוחלט להקפיד את חוזר מס הכנסה 02/2014, בהמלצת היועץ המשפטי לממשלה, עד לגיבוש מדיניות בנושא (על אף שרשות המסים מכירה בצורך של חלוקת הנקודות).

עוד עולה מהדיון כי על פי עמדת רשות המסים, המדיניות בנושא חלוקת הנקודות צריכה להיות כנגד הסדרה של דיני המשפחה, ולא כנגד דיני המס, העלול לגרום לשיקולים לא רלוונטיים בנושאים הקשורים לדיני המשפחה וטובת הילד.

הערעור נדחה, בית המשפט התיר למדינה פרק זמן סביר לדיון בנושא והסדרו.

*משמורת משותפת מלאה – מצב שבו הילדים נמצאים אצל כל אחד מההורים מחצית מהזמן, ובאותו הזמן כלכלתם המלאה של הילדים עליו (לא מדובר בהורה התומך כלכלית בילדיו שנמצאים אצל ההורה השני).

2.21.3 זכאות לנקודות זיכוי בגין ילד נטול יכולת

סעיף 45 לפקודה מאפשר קבלת 2 נקודות זיכוי ליחיד תושב ישראל שהיו לו או לבת זוגו ילד נטול יכולת בשנת המס.

ביום 30 בדצמבר 2012, פרסמה רשות המיסים הוראת ביצוע מס' 10/2012 בגין זכאות לנקודות זיכוי מכוח סעיף 45 לפקודה, מטרת החוזר היא להבהיר את התנאים הקבועים בסעיף ואת ההנחיות לפעולה בנושא.

2.21.4 נקודות זיכוי על פי סעיף 66(ג) לפקודה

ביום 30/11/2015, פורסם בס"ח 2511, חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו 2015, אשר במסגרתו הוספו לסעיף 66(ג) לפקודת מס הכנסה, פסקאות (א4), ו- (6) כלהלן:

פסקה (א4): בחישוב המס של אישה שנישאה לאלמן יובאו בחשבון נקודות זיכוי בגין כל אחד מילדיו כאמור בפסקה (4).

פסקה (6): בחישוב המס של גבר שנישאה לאלמנה יובאו בחשבון נקודות זיכוי בעד כל אחד מילדיה שהם פעוטות כאמור בפסקה (5).

תחולת החוק החל מיום 1.12.2015.

2.22 חוק מס הכנסה שלילי

ביום 27.12.2007 פורסם ברשומות חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מס הכנסה שלילי), התשס"ח-2007 (להלן: "החוק"), החוק תוקן ביום 5.8.2008, וכן במסגרת תיקון 170 מיום 16.7.2009.

החוק הינו נדבך נוסף לשיפור רווחתם של משפחות עובדות ברמות שכר נמוכות והגדלת ההשתתפות בשוק העבודה, באמצעות תשלום מענק כספי דרך מנגנון המס. גובה המענק מושפע מרמת ההכנסה של העובד, מספר ילדים במשפחתו, קיומם של הכנסות נוספות וכן רמת הכנסה של משק ביתו של העובד.

החל משנת המס 2011 החוק חל על כל שכיר או עצמאי, שהייתה לו הכנסת עבודה או הכנסה מעסק ומשלח יד.

בשנת המס 2016, החוק חל על כל שכיר או עצמאי, אשר עמד בכל התנאים הבאים:

1. גיל 23 ומעלה ויש למבקש *ילדים, או גיל 55 ומעלה, גם ללא ילדים.
2. במהלך שנת המס 2016 מעבר לדירת מגורים יחידה, לא הייתה בבעלות המבקש או בבעלות בן/בת זוגו, או בבעלות ילדו התלוי בו כלכלית, ביחד או לחוד, זכות במקרקעין (כגון: דירה, חנות, מגרש וכדומה) בישראל ו/או מחוץ לישראל, שחלקם בזכות עולה על 50%.
3. אם מתקיים לגבי המבקש אחד מהשניים:

(א) שיש לו ילד אחד או שניים, או שגילו 55 שנים ומעלה גם ללא ילדים - התוצאה המתקבלת מחלוקת סך כל הכנסות העבודה ו/או הכנסה מעסק/משלח יד בשנת המס 2016, במספר חודשי העבודה שלך בפועל (כשכיר או כעצמאי, אך לא יותר מ- 12 חודשים) בשנה זו, גבוהה מ- 2,050** ש"ח ונמוכה מ- 6,090** ש"ח.

בנוסף הורה יחיד במשפחה חד הורית (הורה יחיד- הורה לילד אחד או יותר הנמצאים אצלו ושכלכלתם עליו, שחי בנפרד מההורה השני ואין לו בן זוג), נדרש שהכנסתו תהיה גבוהה מ- 1,260 ש"ח ונמוכה מ- 9,330 ש"ח.

(ב) יש למבקש שלושה ילדים או יותר - התוצאה המתקבלת מחלוקת סך כל הכנסות העבודה ו/או ההכנסה מעסק/משלח יד בשנת המס 2016, במספר חודשי העבודה שלך בפועל (כשכיר או כעצמאי אך לא יותר מ- 12 חודשים) בשנה זו, גבוהה מ- 2,050** ש"ח ונמוכה מ- 6,660** ש"ח.

בנוסף הורה יחיד במשפחה חד הורית, נדרש שהכנסתו תהיה גבוהה מ- 1,260 ש"ח ונמוכה מ- 11,400 ש"ח.

את הבקשה יש להגיש עד ליום 30/11/2017.

מענק לעובדים עם מוגבלות

החוק מקל על עובדים עם מוגבלות בעלי יכולת עבודה מופחתת, שנקבע להם "שכר מינימום מותאם" מכוח חוק שכר המינימום, כך שיהיו זכאים למענק גם אם הכנסתם המזכה נמוכה מזו של עובד ללא מוגבלות.

* שטרם מלאו לו 19 שנים.

** הסכומים נכונים לפי המדד הידוע ב- 1.6.2016, בהתאם להוראות החוק.

הגדרות לגבי שכיר ועצמאי לעניין פרק זה וכן פירוט נוסף ניתן למצוא באתר האינטרנט של רשות המיסים.

2.23 דוח עצמאי מקוון

בעקבות חוק מס הכנסה שלילי, תוקן סעיף 131(ב2) לפקודה כדלהלן: יחיד אשר חייב בהגשת דוח לפי סעיף 131 לפקודה, ויש לו הכנסות מכח סעיפים (1)2 (2)2 או (8)2 לפקודה, יגיש דוח באופן מקוון, כפי שיורה המנהל, בצרוף הצהרה שלפיה הפרטים והידיעות שמסר בהם הם נכונים וכן פלט חתום בידי של הדוח האמור (להלן: "דוח עצמאי מקוון"). יחיד שלא יגיש דוח כאמור יראוהו כמי שלא הגיש דוח. את הדוח המקוון יש להגיש עד ליום 31/05 שלאחר שנת המס שלגביה מוגש הדוח. תחולת התיקון הינה מיום 1.1.2009 לגבי הדוחות שיוגשו בגין שנת 2008 ואילך. ביום 18.7.2010 פורסמו תקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דוח עצמאי מקוון), התשי"ע-2010 המאפשרות פטור מהגשת דוח עצמאי מקוון משנת 2009 ואילך ליחיד שהכנסתו השנתית (מחזור עסקי או משכורת) וגם הכנסת בן-זוגו מעסק, מחקלאות, ממשלח יד ומעבודה שאינה עולה על 80,270 ש"ח (נכון לשנת 2016) לגבי כל אחד מהם ובתנאי שהכנסה החייבת השנתית של היחיד אינה עולה על 80,270 ש"ח (נכון לשנת 2016) ואם היה לו בן זוג סך כל הכנסתם החייבת אינה עולה על 160,550 ש"ח (נכון לשנת 2016). בנוסף נקבע פטור מהגשת דוח עצמאי מקוון ליחיד שהוא ובן זוגו הגיעו לגיל פרישה. פטור כאמור לא יחול על: יחיד שהגיש תביעה לקבלת מענק לפי חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מס הכנסה שלילי), התשס"ח-2007; יחיד שהוא בעל שליטה, בהגדרתו בסעיף 32(9)(א) לפקודה, או שכן זוגו בעל שליטה כאמור. הסכומים כאמור יעודכנו ב-1 בינואר של כל שנה לפי עליית המדד.

2.24 הטלת עיצום כספי למאחרי וסרבני הגשת דוח שנתי מקוון

במסגרת תיקון 161 לפקודת מס הכנסה, חלה חובה על מרבית היחידים להגיש דוח שנתי באמצעים מקוונים (ראה הרחבה בסעיף 2.22 לפרק זה). דהיינו, יחידים יגישו דוח שנתי (טופס 1301) באמצעות אתר האינטרנט של רשות המיסים או שע"מ. הסנקציה שנקבעה בסעיף 195ב לפקודה על אי הגשת דוח מקוון במועד, היא הטלת "עיצום כספי" בגין כל חודש איחור. היעיצום הכספי יוטל בשל פיגור של חודש מלא בסכומים הבאים:

שנת הטלה	יחיד (סעיף 195ב(1) לפקודה) בש"ח
2008	1,000
2009	1,050
2010	1,090
2011	1,110
2012	1,140
2013	1,150
2014	1,180
2015	1,180
2016	500
2017	500

2.25 דוח שנתי מקוצר לבעלי עסקים קטנים הוראת ביצוע מס הכנסה מס' 7/2014

במסגרת מדיניות רשות המסים, במטרה להקטנת הנטל הבירוקרטי ולפישוט הדיווח ובמטרה להקל על עסקים קטנים*, פרסמה רשות המיסים ביום 8/6/2014, הוראת ביצוע בנושא הגשת דוח שנתי מקוצר לבעלי עסקים קטנים. *עסק קטן מוגדר כיחיד שהכנסתו מיגיעה אישית בלבד אינו עולה על מחזור של 60,000 ש"ח (נכון לשנת 2013), (הכנסה שנתית של 60,000 ש"ח, מיגיעה אישית אינה מגיעה לכדי חבות מס). הגשת הדוח המקוצר (טופס 137) הינו דוח לפי סעיף 131 לפקודה לכל דבר ועניין, לרבות מועדי הגשה, הליכי שומה, התיישנות, קנסות וכדו'. בהוראת הביצוע מפורט כל מי שרשאי להגיש את הדוח ומי שלא, מעמד הדוח והתיישנות, וכן הנחיות נוספות.

את הוראת הביצוע במלואה ניתן לראות באתר רשות המיסים [הוראות ביצוע-דוח שנתי מקוצר טופס 137](#).